

Højskolernes Hus

Målgruppe- og effektundersøgelse 2007-2008

HOVEDRAPPORT

Indhold

1.	Indledning	3
1.1	Baggrund og formål	3
1.2	Hovedrapportens opbygning	4
2.	Udvalgte resultater og konklusioner	5
2.1	Faldende tilslutning til højskolerne	5
2.2	Valg af højskoleophold	6
2.2.1	Hvem vælger højskoleophold – beskrivende niveau	6
2.2.2	Hvem vælger højskoleophold – forklarende niveau	7
2.3	Effekt af højskoleophold?	8
2.3.1	Resultaterne	8
2.3.2	Kvalificering og modifikation af 2003-undersøgelsen	9
2.4	Social kapital blandt højskoleelever	9
3.	Undersøgelhedsdesign og metode	11
3.1	Desk research	11
3.2	Spørgeskemadata (survey)	11
3.2.1	Nuværende højskoleelever	11
3.2.2	Personer i alderen 15-35-årige	12
3.3	Registerdata	12
3.4	Analysemetoder	12
3.4.1	Frekvensfordelinger og krydstabuleringer	13
3.4.2	Lineær multipel regression (OLS)	13
3.4.3	Logistisk regression (binær og multinominal)	13
3.4.4	Faktoranalyse	14
3.4.5	Klyngeanalyse	14
4.	Elevprofil	15
4.1	Elevernes baggrund	15
4.2	Moderens baggrund	20
4.3	Faderens baggrund	24
5.	Valg af højskole og højskoleeffekt	28
5.1	De unges til- og fravalg af højskoleophold	28
5.1.1	Analyse baseret på 'hårde data' alene (registerdata)	28
5.1.2	Analyse med inddragelse af 'bløde data' (holdninger m.v.)	30
5.2	Effekt af højskoleophold	32
5.2.1	Indkomst	33
5.2.2	Højeste fuldførte uddannelsesniveau	34
6.	Uddybende profil af relevante målgrupper	35
6.1	Politisk placering	35
6.2	Medievaner	39
6.3	Social kapital blandt højskoleelever	41
6.3.1	Generel tillid	41
6.3.2	Institutionel tillid	43
6.3.3	Foreningsaktivitet	44
6.3.4	Opsummering på social kapital	44
7.	Motivationsstruktur – hvorfor (ikke) højskole?	46
7.1	Årsager til at vælge et højskoleophold	46
7.2	Motivationsstruktur blandt ikke-højskoleelever	50
7.2.1	Årsager til fravalg af højskoleophold	50
7.3	Gruppering af årsagstyper ved faktoranalyse	52

1. Indledning

Denne rapport er udarbejdet på baggrund af en række analyser foretaget af Capacent Epinion. I de følgende afsnit beskrives baggrunden og formålet med undersøgelsen samt rapportens opbygning.

1.1 Baggrund og formål

Det er undersøgelsens overordnede formål at opdatere og forbedre højskolernes viden og dokumentationsgrundlag, når det gælder målgruppen, og den effekt et højskoleophold evt. har på elevernes videre uddannelsesforløb og efterfølgende arbejdsmarkedssituation. Som del af målgruppeanalysen skal undersøgelsen bibringe større viden om de unges motivationsstruktur i relation til valg eller fravalg af højskoleophold. Øget dokumenteret viden vil kunne stille højskolerne stærkere i bestræbelserne på at tiltrække de potentielle elever i et marked med stadig flere og mere varierede konkurrerende tilbud. Et væsentligt aspekt i forhold til undersøgelsens baggrund er desuden, at der igennem de seneste år er sket en stagnation eller endda fald i tilgangen af unge til højskolerne. Den samlede undersøgelse har fokus på 'de længerevarende' højskoleophold, hvilket betyder, at det i alt overvejende grad er de unge, som tilhører målgruppen.

Højskolerne har tidligere undersøgt effekten af et højskoleophold på elevernes efterfølgende uddannelsesforløb ("Tidligere højskoleelevers efterfølgende uddannelsesvalg, frafald og gennemførelse sammenlignet med unge med gymnasial uddannelse som ikke har været på højskole"). Undersøgelsen, som blev foretaget af Center for Ungdomsforskning (CEFU) i 2003, viste bl.a., at højskoleelever påbegynder og afslutter uddannelser på højere niveau end ikke-højskoleelever. Nærværende undersøgelse bygger til dels videre på viden fra undersøgelsen i 2003 om end med et bredere fokus og formål samt en anderledes analytisk og metodisk fremgangsmåde.

Den opdaterede viden og det forbedrede dokumentationsgrundlag, hvad angår højskolernes målgruppe, skal bidrage til handlingsgrundlag for højskolerne og det efterfølgende arbejde med at tiltrække elever. Mere konkret vil undersøgelsen afdække følgende aspekter:

- Hvordan ser den socioøkonomiske og demografiske profil ud for de tidligere højskoleelever?
 - Har den socioøkonomiske og demografiske profil ændret sig over tid?
- Hvilke statistiske variable påvirker (fra)valg af højskoleophold.
- Hvilke effekter har et højskoleophold på elevernes:
 - videre uddannelsesforløb
 - efterfølgende indkomst og arbejdsmarkedssituation
- Hvad kendetegner unge, der hhv.:
 - har valgt et højskoleophold

- overvejer et højskoleophold
- fravælger et højskoleophold
- Hvilke motivationsstrukturer kan der identificeres i relation til unges til- og fravalg af et højskoleophold?

Udover herværende hovedrapport er udarbejdet en bilagsrapport, som relativt detaljeret beskriver hvilke kommunikations-/informationskanaler der er relevante i forhold til at få de unge i tale. Desuden dokumenteres i bilagsrapporten relevante indeksskonstruktioner og detailresultater fra de multivariate statistiske analyser. Sidst i bilagsrapporten forefindes resultaterne af et grundigt segmenteringsstudie af hhv. nuværende, potentielle og ikke-højskoleelever baseret på klyngeanalyse.

De anvendte spørgeskemaer samt detaljerede tabelrapporter bilægges separat.

1.2 Hovedrapportens opbygning

Rapporten indledes i *afsnit 2* med en opsummering af de væsentligste analyseresultater samt refleksioner omkring de konklusioner, der kan drages på basis af disse. Herefter følger *afsnit 3* om rapportens metode.

Afsnit 4 ser nærmere på den socioøkonomiske og demografiske profil for de tidligere højskoleelever, mens *afsnit 5* indeholder resultaterne af effektanalysen, hvor eventuelle effekter af et højskoleophold for årgangene 1974-1987 er undersøgt i forhold til efterfølgende uddannelsesforløb og indkomst.

Afsnit 6 er en uddybende beskrivelse af personer i alderen 15 til 35 år. Afsnittet har i høj grad et sammenlignende perspektiv, hvor resultaterne for fire konstruerede grupper sammenlignes:

- tidligere højskoleelever
- nuværende højskoleelever
- potentielle højskoleelever
- personer, som aldrig har været på højskole og som ikke overvejer det (benævnes 'ikke-højskoleelever')

Til sidst kommer *afsnit 7* ind på, hvilke motivationsstrukturer der gør sig gældende for de fire grupper, når det gælder til- og fravalg af højskoleophold.

2. Udvalgte resultater og konklusioner

I dette afsnit samles op på udvalgte resultater fra rapporten og der konkluderes og diskuteres på basis af disse. Det er hensigten, at den almindeligt interesserede læser skal kunne nøjes med at læse denne konkluderende opsamling, for at få et tilstrækkeligt indtryk af undersøgelsens vigtigste resultater. Den mere interesserede læser anbefales at læse hele eller relevante dele af herværende hovedrapport plus relevante dele af bilagsmaterialet.

2.1 Faldende tilslutning til højskolerne

Udviklingen i tilslutningen til højskolerne er vist for udvalgte årgange i tabellen neden for. 'Andel på højskole' er udtryk for, hvor stor en andel af de respektive årgange, som har været på højskole. Blandt personer født i 1974 har 11 pct. gået på højskole, mens det samme gælder for 8 pct. af personer født i 1982. Den relativt lave andel blandt de yngre årgange skyldes, at disse langt fra er 'udtømte' for fremtidige højskoleelever. Dette forklarer, jo yngre årgangen er, i stigende grad den lave andel af højskoleelever for årgangene 1983 og frem. Den reelle andel af højskoleelever for disse årgange kan derfor ikke beregnes på nuværende tidspunkt.

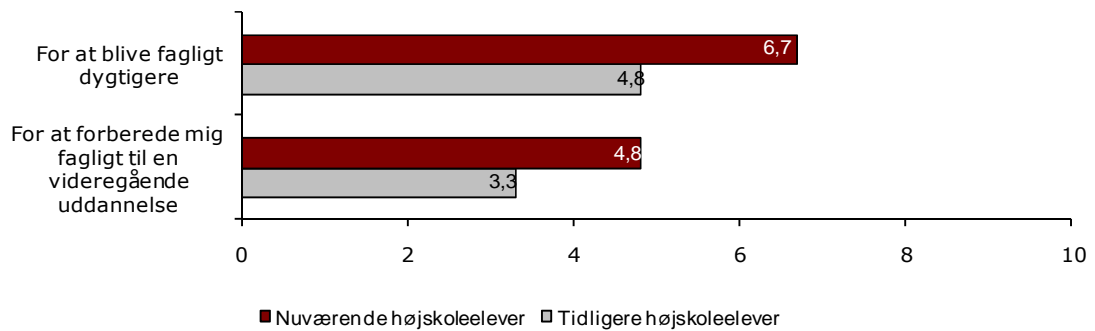
Ungdoms- årgang	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Andel på højskole	11%	11%	11%	10%	10%	9%	9%	8%	8%	7%	5%	3%	2%	1%

Uagtet dette kan det med sikkerhed konkluderes, at højskolernes tiltrækning på de unge er faldet betragteligt fra midten af 70'erne til begyndelsen af 80'erne. Faldet fra 11 til ca. 8 pct. af en årgang svarer til en nedgang på 27 pct., hvilket kombineret med 80'ernes relativt små ungdomsårgange har kunnet mærkes i højskolesektoren.

Højskolerne har gennem de seneste 5-7 år iværksat en række tiltag for at tiltrække flere unge til de traditionelle 'lange' ophold, hvilket bl.a. har resulteret i oprettelse af (omlægning til) en række fagligt specialiserede højskoler inden for fx idræt og journalistisk. Denne undersøgelse giver i den forbindelse et væsentligt bidrag i kraft af, at de unges motivation for (fra)valg af højskoleophold kortlægges nærmere.

Den klart mest anvendte begrundelse for at tage på højskole er 'at møde nye mennesker'. Dette gælder meget overbevisende for både tidligere, nuværende og potentielle højskoleelever. Et andet bemærkelsesværdigt resultat fra denne del af undersøgelsen er, at de nuværende højskoleelever i noget højere grad end de tidligere elever prioriterer de faglige aspekter af et højskoleophold. Figuren neden for viser scoren for to relevante udsagn fordelt på de to grupper. Interessen for denne udvikling skal også ses i lyset af, at det har været en eksplicit strategi fra højskolernes side, i stigende

grad at fremhæve og slå på de 'formelt faglige' aspekter og potentielle gevinster, som et højskoleophold kan bibringe. Herunder har det været bragt på banen at inddrage merit fra højskoleophold som en integreret del af det formelle uddannelsessystem. Alt i alt ser det ud til, at højskolernes fremhævelse af de faglige muligheder i et højskoleophold er blevet hørt og vel modtaget af de unge. Det synes derfor oplagt at arbejde videre med denne markedsføringsmæssige vinkel i forhold til at få løftet elevtilslutningen til sektoren.

For at få et mere nuanceret og komplet billede af den uddannelsespræferencemæssige kontekst, som højskolerne opererer i, er der også set nærmere på, hvilken motivationsstruktur der gør sig gældende for de respondenter, som dels ikke overvejer at tage på højskole, dels aldrig har været på højskole.

Den vigtigste årsag til ikke at tage på højskole er, at respondenterne 'vil eller ville gerne i gang med deres uddannelse med det samme'. Ligeledes svarer relativt mange, at de 'vil eller ville gerne i gang med at arbejde med det samme'. Færre angiver økonomiske omkostninger og tidsforbruget ved højskoleophold som årsager til fravalg. I det samlede billede står aktivt tilvalg af andre alternativer (uddannelse og arbejde) således stærkere end decideret fravalg af højskoleophold (økonomi og tidsforbrug) som forklaringsfaktorer.

Fremadrettet er det mest oplagt at forholde sig til aspekterne økonomi og tidsforbrug. Prisen for et højskoleophold – herunder tilskudsmuligheder og finansieringsformer – er en problemstilling for sig, som ikke vil blive forfulgt nærmere her. Hvad angår det tidsmæssige aspekt, eksisterer der i dag alternativer inden for højskolerne til de traditionelle 'lange' ophold, som formentlig med fordel kunne videreudvikles og ikke mindst formidles til de unge i endnu større ustrækning, end det sker i dag.

2.2 Valg af højskoleophold

2.2.1 Hvem vælger højskoleophold – beskrivende niveau

Blandt de årgange (1974-1987) som indgår i denne analyse, er der betydeligt flere kvinder end mænd som tager på højskole – omkring to ud af tre er kvinder. Desuden er der under en procent af eleverne, som har indvandrer-/efterkommerbaggrund. Hvis vi ser på andelen blandt de unges forældre, der har gået på højskole, kan det konstateres, at personer hvis forældre har gået på højskole også er mere tilbøjelige til selv at vælge et højskoleophold.

Efterskoleophold ser ud til at have en positiv indflydelse på de unges tilbøjelighed til at tage på højskole: Blandt elever fra årgang 1974-1982, der har gået på højskole, har 29 pct. tidligere gået på efterskole. Tilsvarende gælder dette kun for 20 pct. blandt dem, der ikke har gået på højskole. Den tilsvarende analyse af årgang 1983-1987 bærer præg af to forhold: For det første er potentialet for kommende højskoleelever langt fra udtømt, og for det andet slår den stærkt stigende efterskolefrekvens tydeligt igennem. Det første forhold gør, at forskellen mellem gruppen som ikke har gået på

højskole og dem, der har gået på højskole, alt andet lige vil være markant reduceret, men differencen vil øges i takt med, at højskolepotentialet udtømmes. Det andet forhold – øget efterskolefrekvens – kunne foranledige en forventning om øget tilslutning til højskolerne. Dog forudsat at de 'nye' efterskoleelever ligner de tidligere, når det gælder tilbøjeligheden til senere at vælge et højskoleophold. De kommende år vil vise, om denne forventning har noget på sig.

Højskoleeleverne opnår generelt et højere uddannelsesniveau end sammenligningsgruppen. Tabellen neden for illustrerer dette for udvalgte uddannelsesniveauer baseret på data fra alle inddragede årgange (1974-1987). Forskellen i alle fire grupper er særdeles markant og peger entydigt i samme retning.

	Grundskole	Mellemlang videregående	Bachelor	Lang videregående
Gået på højskole	13 %	16 %	8 %	7 %
Ej gået på højskole	23 %	6 %	4 %	4 %

Højskolerne – for de lærdes blot...?

Som led i tegningen af højskoleelevernes statistiske profil er lavet en række analyser af forældrenes uddannelses- og arbejdsmarkedsforhold/-status som indikator for de unges 'sociale baggrund'.

Resultaterne ganske entydige: Højskoleelevernes mødre er generelt højere uddannet og har højere indkomst. Samme overordnede mønster ses for fædre, men forskellen er her knapt så stor. Samlet set kan det derfor konkluderes, at højskoleeleverne målt på disse alment anerkendte parameter i overvejende grad kommer fra velstillede hjem.

Det er langt fra usædvanligt, at elevprofilen på forskellige uddannelsesstilbud langt fra er repræsentativ for befolkningen som helhed. Overrepræsentation af socialt relativt velstillede ses fx også i gymnasiet, på lærerseminarierne og ikke mindst på de lange videregående uddannelser. Dette blot taget med for at sætte situationen i perspektiv. Det spørgsmål der trænger sig på for højskolesektoren er i denne forbindelse, hvorvidt det at rekruttere bredt/bredere – ikke mindst fra de mindre velstillede samfundslag – er et anliggende? Og i bekræftende fald: Hvor højt, hvor eksplicit og hvordan skal det i givet fald prioriteres?

2.2.2 Hvem vælger højskoleophold – forklarende niveau

Ved hjælp af multivariate statistiske analysemetoder er det kortlagt, hvilke faktorer i form af statistiske variable, der har signifikant betydning for sandsynligheden for at vælge hhv. fravælge et højskoleophold. I forhold til konklusionerne baseret på det beskrivende niveau (jf. oven for) tages der her højde for, at visse sammenhænge blot kan være 'tilsyneladende', i det den egentlige forklaring skal findes gennem en tredje (eller fjerde) bagvedliggende variabel. I opsummeret form ser konklusionerne således ud:

- Kvinder har mere end dobbelt så store odds for at vælge et højskoleophold set i forhold til mænd. Sammenhængen er mere stærk for den yngre aldersgruppe end for den ældre.
- Oddsene for indvandrere og efterkommere vælger et højskoleophold er langt mindre i forhold til etniske danskere.
- Personer som har været på efterskole har større odds for at tage på højskole end personer, som ikke har gået efterskole.
- Oddsene for at tage på højskole er væsentligt større, hvis forældrene har været på højskole.
- Jo højere uddannelsesniveau forældrene har, jo større odds er der for at vælge et højskoleophold.

- Hvis man er bosat i Jylland eller på Fyn frem for Sjælland, er der større odds for at man vælger at gå på højskole.

Som supplement til ovenstående er der gennemført tilsvarende analyse baseret på survey data, hvilket har givet mulighed for at inkludere en række holdningsdata og andre 'bløde' variable til belysning af samme problemstilling. Denne supplerende analyse giver følgende resultater:

- Blandt de socioøkonomiske/demografiske faktorer, er det kun køn, alder og fars højest fuldførte uddannelse, som har betydning for til- og fravalg af et højskoleophold.
 - Oddsene for at tage et højskoleophold er større, hvis man er kvinde frem for mand.
 - Jo ældre man er, jo større odds er der for, at man har taget på højskole.
 - Jo højere uddannelsesniveau faderen har, jo større odds er der for, at man vælger et højskoleophold
- Personer, som har gået på efterskole har dobbelt så store odds for at tage på højskole i forhold til de, der ikke har gået på efterskole.
- Personer, som er aktive i foreninger eller udfører frivilligt arbejde har større odds for at tage på højskole ift. personer, som ikke er aktive.
- Personer som erklærer sig enige i udsagnet "Høje indtægter burde beskattes hårdere end tilfældet er i dag" har større odds for at tage på højskole end personer som i mindre grad er enige i udsagnet
- Oddsene for at tage på højskole er større for de unge, der ikke ser nyheder i TV, end for dem der ser nyheder på TV.

2.3 Effekt af højskoleophold?

Kan der statistisk set identificeres en selvstændig effekt af højskoleophold? Det er grundlæggende dette spørgsmål, som ligger til grund for denne del af undersøgelsen, hvor højskoleopholdet søges 'isoleret og målt på' via statistisk analyse.

De forklarende variable er grupperet i 3 undergrupper:

- Uddannelsesrelaterede faktorer (herunder højskoleophold)
- Demografiske forhold
- Udvalgte sociologiske baggrundsvARIABLE

I nærværende sammenhæng er 'højskoleophold' som nævnt af særlig interesse: Kan der spores en statistisk sammenhæng mellem dette og de anvendte afhængige variable. Der opereres med to afhængige variable (effektvariable):

- Videre uddannelsesforløb (højeste fuldførte uddannelsesniveau)
- Indkomst

2.3.1 Resultaterne

Effekten målt ved højeste fuldførte uddannelsesniveau tilsiger, at personer som har gået på højskole, opnår et højere uddannelsesniveau. Pga. det store datamateriale som ligger til grund for analysen, er denne konklusion meget sikker. Men forskellen (effekten) er dog meget beskedent: Højskoleophold er en af de klart svageste forklaringsvariable, som er statistisk signifikante i modellen. De væsentligste forklaringsfaktorer, når det gælder opnået uddannelsesniveau, er derimod:

- Forældrenes uddannelsesniveau har en positiv betydning for barnets uddannelsesniveau. Jo højere uddannelsesniveau for forældrene, jo højere uddannelsesniveau for barnet.

- Kvinder når et højere uddannelsesniveau end mænd

Målt på indkomst kan det konstateres, at personer, som har gået på højskole, har en lidt lavere indkomst i forhold til personer, som ikke har gået på højskole. Også her er forskellen (effekten) ganske beskedent, men det kunne umiddelbart syne modstridende i forhold til den foregående analyse. Forklaringen på de tilsyneladende modstridende konklusioner er, at personer som har gået på højskole er mere tilbøjelige til at vælge de store professionsuddannelser på mellemlangt videregående niveau, som typisk giver ansættelse i den offentlige sektor, og som gennemsnitligt ligger lavere lønmæssigt end uddannelser på tilsvarende niveau, som primært er leverandører til den private sektor. Højskoleelever er altså mere tilbøjelige til at vælge uddannelser, der kombinerer relativt højt uddannelsesniveau med relativt lav løn.

De væsentligste forklaringsfaktorer når det gælder indkomst er følgende:

- Beskæftigelsesstatus (om man er i arbejde eller er arbejdsløs) har en positiv effekt på indkomstniveauet. Personer, som er i arbejde, har en højere indkomst, end personer som står udenfor arbejdsstyrken.
- Mænd har en højere indkomst end kvinder – også kontrolleret for alder og uddannelsesniveau.
- Personer med mange afbrudte uddannelsesforløb har en lavere indkomst end personer med få afbrudte uddannelsesforløb.

2.3.2 Kvalificering og modifikation af 2003-undersøgelsen

Med den anvendte analysemodel kvalificerer vi analysen fra 2003 ved at anvende multipel statistisk modellering til at belyse effekten af højskoleophold. I undersøgelsen fra 2003 blev også antallet af afbrudte uddannelsesforløb inddraget som afhængig variabel i forhold at måle effekt af højskoleophold. Dette blev i første omgang også søgt gennemført i nærværende undersøgelse, men Capacent Epinion har måttet konstatere, at der knytter sig en række substantielle problemer til dette aspekt, som ikke kan løses inden for det eksisterende analysemessige design.

Det primære problem er i denne sammenhæng at definere, hvilke uddannelsesafbrud som skal tælles med. For højskolegruppen vil det være nærliggende kun at tælle afbrud *efter* højskoleopholdet med. Men hvad gør man så med sammenligningsgruppen, altså dem der ikke har gået på højskole – hvilke afbrud skal tælles med for denne gruppe? Hvis alle afbrud tælles med for denne gruppe er sammenligningsgrundlaget åbenlyst fejlagtigt, og forsøg på at implementere en kvalificeret afgrænsning af afbruddene er svært at få øje på. Alternativt kunne alle afbrud tælles med for begge grupper. Det giver isoleret set ensartethed og kvalificeret basis for statistisk sammenligning. Men det er næppe interessant rent substantielt. Ud fra samme betragtninger er opsætningen af analysen fra 2003 heller ikke velvalgt.

Problemstillingen omkring analyse af højskoleophold og uddannelsesafbrud fordrer et anderledes undersøgelsesdesign baseret på survey og kvalitative analyseelementer, som hverken nærværende design eller undersøgelsen fra 2003 er lagt an til.

2.4 Social kapital blandt højskoleelever

Udgangspunktet for denne del af undersøgelsen er teori om 'social kapital', som siden slutningen af 1990'erne har været et hyppigt anvendt begreb blandt politologer, sociologer og økonomer. Social kapital er i litteraturen ofte målt ud fra tre proxies (indikatorer), som hver især måler forskellige sider af social kapital-begrebet:

- Foreningsdeltagelse
- Tillid
- Netværk.

I denne analyse undersøges social kapital alene gennem foreningsdeltagelse og tillid. Foreningsdeltagelse måles som forekomsten (densiteten) af foreningsmedlemskaber i form af frivilligt arbejde eller gennem almindelige foreninger. Begrebet tillid kan måles på flere måder, men måles her gennem varianterne generel og institutionel tillid.

Analyserne viser, at potentielle, tidligere og nuværende højskoleelever udtrykker en højere grad af generel tillid end ikke-højskoleeleverne. Omvendt viser det sig også, at ikke-højskoleelever har større institutionel tillid end de øvrige grupper, om end forskellene er meget beskedne. Endelig viser det sig, at potentielle og tidligere højskoleelever har en markant højere foreningsdeltagelse end ikke-højskoleelever. I denne sammenhæng betragtes de nuværende højskoleelever som 'atypiske', idet de i kraft af deres højskoleophold i væsentlig ringere grad har mulighed for at være foreningsaktive.

Ud fra analyserne kan det konstateres, at højskoleelever på to ud af tre parametre for social kapital scorer markant højere end ikke-højskoleelever. Netop disse to parametre er de senere år blevet fremhævet som særlig vigtige for det danske velfærdssamfund. Flere forskere argumenterer således for, at Danmarks relativt høje niveau af social kapital, er en medvirkende faktor i forhold til landets økonomiske vækst kombineret med en forholdsvis beskedne social/økonomisk ulighed. Nogle studier argumenterer ligefrem for, at social kapital er 'the missing link', der sammen med human kapital og fysisk kapital kan forklare forskelle i landes økonomiske niveau.

Ligeledes viser undersøgelser, at foreningsdeltagelse er en vigtig faktor i forhold til at skabe civilt engagement. Studier af amerikanske og italienske samfund viser, at civilt engagement i form af frivillig foreningsdeltagelse har en positiv effekt på samfundsudviklingen i form af deres væsentlige spill-over effekter på folks generelle tillid til andre mennesker. Ræsonnementet er, at man gennem forskellige foreningsaktiviteter danner fællesskaber og 'ansigt til ansigt' relationer og dermed opbygger generel tillid.

Hvis man sammenholder ovenstående analyser og resultater med de fremførte argumenter for social kapital, kan man således konkludere, at personer, som overvejer et højskoleophold eller er nuværende/tidligere højskoleelever, har en relativt stor mængde af social kapital set i forhold til den resterende del af befolkningen. I det større perspektiv er tillidsdimensionen særlig vigtig for det danske velfærdssamfund, fordi centrale velfærdsordninger har en tidsmæssig dimension. Danmarks høje niveau af social kapital kan være en af forklaringerne på, at der bredt i befolkningen er en accept af den 'sociale kontrakt' mellem den arbejdende (skattebetalende) del af befolkningen og den del, der forsørges af det offentlige. Et sådant system beror i væsentlig grad på eksistensen af befolkningens sociale kapital.

Ligesom med diskussionen vedrørende højskoleelevernes socioøkonomiske profil (er det et anliggende at rekruttere 'socialt bredere'?) er det første spørgsmål som bør afklares i denne sammenhæng, hvorvidt det er et egentligt/prioriteret anliggende for højskolerne at bidrage til at øge den sociale kapital i samfundet. Når dette er afklaret, og i fald svaret er bekræftende, vil det bl.a. være relevant at få afklaret følgende:

- I hvilket omfang sker det allerede i dag?
- Eksisterer det allerede som et egentligt formål – og hvad med praksis?
- Bør det opprioriteres? Og hvordan skal det i givet fald gribes an?

Undersøgelsens resultater indikerer, at jorden i høj grad er gødet for en indsats på dette felt.

3. Undersøgellesdesign og metode

Nærværende undersøgelse er baseret på et solidt statistisk fundament inklusive desk research gennemført i starten af projektførløbet. Den datakildemæssige tilgang kombinerer registerdata på individniveau fra Danmarks Statistik (behandles via forskertilgang) med survey (spørgeskemaundersøgelse) blandt potentielle og nuværende højskoleelever. Denne samlede tilgang sikrer et fundament af i praksis maksimalt valide socio-demografiske data fra Danmarks Statistik, mens vi gennem survey oparbejder data til en dyberegående analyse af de unges motivation for til- og fravalg af højskoleophold. Den samlede undersøgelse er funderet i følgende tre delanalyser:

- En registeranalyse baseret på adgang til data fra Danmarks Statistik (alle danskere født mellem 1974 og 1987).
- En surveyanalyse blandt nuværende højskoleelever.
- En surveyanalyse blandt unge i alderen 15-35 år. Denne gruppe segmenteres i tre overordnede grupper: Dem der har været på højskole, dem der overvejer et højskoleophold, og dem som ikke har været på og heller ikke overvejer et højskoleophold.

I dette afsnit beskrives indledningsvis indsamlingsmetoden anvendt i de enkelte undersøgelser. Dernæst præsenteres de anvendte statistiske analysemetoder.

3.1 Desk research

Der er i undersøgelsens indledende fase gennemført desk research, som har dannet en videnskabelig base for det videre arbejde i forbindelse med spørgeskemaudvikling og identifikation af målgrupper for undersøgelsen.

3.2 Spørgeskemadata (survey)

I forlængelse af desk researchen er der udarbejdet to forskellige spørgeskemaer til de enkelte målgrupper. Spørgeskemaerne er så vidt muligt udformet ens for at sikre størst mulig sammenlignelighed. På den måde har det været muligt at kombinere survey-datakilderne i de efterfølgende analyser.

3.2.1 Nuværende højskoleelever

Undersøgelsen blandt nuværende højskoleelever er i udgangspunktet gennemført som en totalundersøgelse og består netto af i alt 1.279 højskoleelever fordelt på 44 højskoler¹. Dataindsamlingen er

¹ Alle højskoler i målgruppen (66 stk.) fik tilsendt informationsbrev og blev efterfølgende ringet op og inviteret til at deltage. Alle undtagen én højskole indvilligede i at deltage. 44 højskoler endte med at få indsendt besvarede skemaer tids nok til at besvarelsene kunne indgå i nærværende datamateriale. Dette svarer til en besvarelsesprocent på institutionsniveau på 67 procent, hvilket Capacent Epinion anser for tilfredsstillende.

foretaget i perioden februar-marts 2008 med nystartede højskoleelever. Dette er et bevidst valg, da risikoen for at elevernes svar er præget af efterrationalisering alt andet lige reduceres ved at interviewe dem i begyndelsen af deres højskoleophold. Spørgeskemaerne er udsendt til højskolerne, der selv har stået for distribuering, indsamling og returnering af spørgeskemaer til Capacent Epinion..

Inden undersøgelsens påbegyndelse er der gennemført en intern pilottest. Dette har været med til at sikre kvaliteten af spørgeskemaet – herunder identifikation og eliminering af eventuelle sproglige uklarheder. Den interne pilottest bestod dels af en teknisk test, dels af en indholdsmæssig test. Spørgeskemadata er scannet ind, hvilket sikrer høj datamæssig reliabilitet.

3.2.2 Personer i alderen 15-35-årige

Undersøgelsen blandt den yngre del af befolkningen, de 15-35-årige, er foretaget i perioden januar-marts 2008. Dataindsamlingen er foregået via et udsnit af Capacent Epinions Danmarkspanel. I alt indgår svar fra 817 personer. Capacent Epinions Danmarkspanel består af ca. 35.000 aktive repræsentativt udvalgte deltagere, som løbende deltager i forskellige undersøgelser. Spørgeskemaet er udsendt elektronisk til målgruppen (15-35 år) og gennemført via såkaldt CAWI (Computer Assisted Web Interviewing). Dette betyder, at respondenterne har fået tilsendt spørgeskemaet via e-mail i form af et unikt link til det internetbaserede spørgeskema. Der har været mulighed for, at spørgeskemaet kan udfyldes, når det passer respondenterne og der har samtidig været mulighed for at afbryde udfyldelsen og senere udfylde den resterende del af skemaet. Der er udsendt to påmindelser til respondenter, der ikke har besvaret spørgeskemaet indenfor svarperioden. Paneldata er vejet på variablene alder, køn og geografisk placering.

3.3 Registerdata

I 2003 gennemførte CEFU som nævnt i indledningen undersøgelsen: *"Tidligere højskoleelevers efterfølgende uddannelsesvalg, frafald og gennemførelse sammenlignet med unge med gymnasial uddannelse som ikke har været på højskole"*, som var baseret på en tvillingeundersøgelse. Blandt studenterne fra 1992 til 1995 blev konstrueret en gruppe af de, der havde været på højskole i perioden frem til 2001. Blandt de resterende studenter blev der efterfølgende lavet en tvillingepopulation, som parvist lignede højskolepopulationen på så mange baggrundsvariable som muligt. Denne metode var alene velegnet i forhold til at undersøge effekten af højskoleopholdet, da alle baggrundsvariable ideelt set holdes konstante og variationen derved kun findes i effekten af højskoleopholdet.

Vi har imidlertid fravalgt at anbefale en gentagelse tvillingeundersøgelsen fra 2003, da den ikke giver mulighed for at lave en målgruppeanalyse. Ved i stedet at udvælge en række fødselsårsgange er det muligt at undersøge, hvilke baggrundsvariable, som karakteriserer dem, der vælger et højskoleophold. I stedet for at 'parre' to respondentgrupper anvendes multivariate statistiske analysemetoder til at holde relevante baggrundsvariable konstante, så det er muligt statistisk at måle en evt. effekt af højskoleopholdet og se bort fra variationerne i baggrundsvariable. Da registeranalysen baserer sig på oplysninger fra samtlige personer i de valgte årsgange sikres analysens konklusioner et sikkert fundament.

I perioden november 2007 til marts 2008 er registeranalysen gennemført blandt alle danskere i årgang 1974-1987. De anvendte variable fremgår i forbindelse med de relevante analyseafsnit.

3.4 Analysemetoder

I dette afsnit gennemgås de avancerede statistiske metoder, som er anvendt i ovenstående analyser. Indledningsvist præsenteres kort de deskriptive analysemetoder, dernæst de mere avancerede statistiske analysemetoder.

3.4.1 Frekvensfordelinger og krydstabuleringer

Af deskriptive analysemetoder anvendes frekvensfordelinger og krydstabuleringer. Frekvensfordelinger viser fordelingen af respondenter på de enkelte kategorier for et givet spørgsmål. Fordelingerne er dels gengivet i antal respondenter, dels i andel (procent).

Krydstabuleringer viser de parvise korrelationer mellem to variable (spørgsmål). Her undersøges, om der mellem to variable eksisterer en sammenhæng, dvs. om respondenterne svarer i et systematisk mønster på to spørgsmål. Krydstabuleringerne kan alt efter behov suppleres med statistiske mål, der har til formål at bestemme, om en eventuel sammenhæng kan skyldes statistisk usikkerhed eller kan tilskrives en tilsvarende sammenhæng i populationen.

3.4.2 Lineær multipel regression (OLS)

En lineær regressionsmodel antager en lineær sammenhæng mellem den variabel, man forsøger at forklare, og de variable, man bruger som forklaringsfaktorer (heraf navnet 'multipel', idet modellen indeholder mere end én forklarende variabel). Ideen er, at man ser på effekten af hver af de uafhængige variable, mens man kontrollerer for de øvrige uafhængige variable.

Regressionsanalyse er et stærkt redskab til at undersøge flere potentielle forklaringsfaktorer samtidigt, og tilmed afgøre hvilke(n) af de uafhængige variable, der har den stærkeste effekt på den afhængige variabel. Effektanalysen i afsnit 4 er gennemført med multiple regressionsmodeller. Her anvendes regressionsmodellerne til at undersøge, om der er forskel på, hvordan højskoleelever og ikke-højskoleelever klarer sig målt på uddannelsesforløb og indkomstniveau.

'B' (ustandardiserede regressionskoefficienter) er udtryk for effekten for hver af de enkelte uafhængige variable kontrolleret for effekten af de øvrige uafhængige variable. Effekten er opgjort som den ændring på den afhængige variabel, en enheds ændring på den uafhængige variabel medfører kontrolleret for de øvrige uafhængige variable. De ustandardiserede regressionskoefficienters størrelse er således afhængige af, hvordan variablene er skaleret. Dette tager 'betakoefficienter' imidlertid højde for, og anvendes derfor i denne rapport. Beta (standardiserede regressionskoefficienter) er udtryk for den standardiserede effekt (fra -1 til 1) af de enkelte uafhængige variable kontrolleret for de øvrige. Her er en værdi tæt på 1 udtryk en meget stærk positiv effekt, mens -1 er udtryk for en meget stærk negativ effekt.

Endelig anvendes R^2 (R i anden) til at vise de enkelte modellers samlede forklaringskraft, dvs. hvor meget de enkelte forklaringsfaktorer til sammen kan forklare variationen i den afhængige variabel. Sagt med andre ord indikerer R^2 -størrelsen, hvor gode indikatorer de enkelte forklarende variable er i forhold til at forklare udfaldet (variationen) på den afhængige variabel.

3.4.3 Logistisk regression (binær og multinominal)

Udover lineær regression anvendes en variant af regressionsmodellen 'logistisk regression'. Denne regressionsmodel tager højde for, at den afhængige variabel (fx til- og fravalg af højskoleophold) er kategorisk opdelt, dvs. at 'afstanden' mellem variabelens svarkategorier ikke er mulig at måle. Indenfor denne type regression antages det, at sandsynligheden for at respondenterne vælger en af de pågældende svarkategorier (til- og fravalg af højskoleophold) kan transformeres til en intervallskala-variabel. Vores sammenhænge mellem de forklarende variable og højskoleophold (afhængig variabel) er tilnærmelsesvis s-formet, hvilket bevirker, at de estimerede ustandardiserede betakoefficienter angiver hældningen indenfor sandsynlighedsintervallet $[0,1;0,9]$ for til- og fravalg af højskoleophold, som i vores tilfælde giver en tilnærmelsesvis ret linie. Derfor er fortolkning af koefficienterne mere begrænset, da vi i princippet ikke udtaler os om alle respondenter.

Selve regressionskoefficienterne kan desuden ikke fortolkes på helt samme måde som ved lineær regression, fordi man udtaler sig indenfor sandsynlighedsintervallet. Derfor benyttes odds ratios indikeret ved $\text{Exp}(b)$. Denne skal fortolkes sådan, at odds for at en person, der falder i en given kategori i den uafhængige variabel, også falder indenfor referencekategorien i den afhængige variabel er $\text{Exp}(b)$ gange større end for personer udenfor referencekategorien. Det er med andre ord sandsyn-

lighedsforholdet mellem to kategorier (fx mand, kvinde) for at en given begivenhed indtræffer (at man tager på højskole).

3.4.4 Faktoranalyse

Tankegangen med faktoranalysen er at afdække underliggende mønstre i respondenternes besvarelser i forhold til årsager om til- og fravalg af et højskoleophold. Sagt med andre ord er faktoranalysens formål at gruppere/samle årsager, som tilsammen er udtryk for den samme bagvedliggende faktor.

Faktoranalysen vil kunne vise, om der eksisterer systematiske sammenhænge mellem flere af spørgsmålene, eksempelvis årsager om til- og fravalg af højskole. De variable (spørgsmål) der 'hænger sammen' kan omdannes til en enkelt faktor. På den måde reduceres antallet af variable i datasættet og analyserne baseres på 'sammensatte' variable med høj målingsvaliditet og reliabilitet.

3.4.5 Klyngeanalyse

En klyngeanalyse er en statistisk analytisk metode, hvor data analyseres med henblik på at gruppere respondenterne i grupper med fælles karakteristika. Hver klynge indeholder således respondenter, som har samme egenskaber i forhold til det sæt af spørgsmål som klyngeanalysen baseres på, og hvor respondenterne i de forskellige klynger er markant forskellige fra hinanden.

Klyngeanalysen anvendes eksempelvis i analyserne, der har til formål at undersøge karakteristika ved de nuværende højskoleelever. I disse analyser er klyngerne dannet ud fra respondenternes svar på årsagerne til, at man valgte et højskoleophold. Herefter er der dannet en række klynger, hvor respondenterne i hver klynge deler karakteristika i form af deres tilkendegivelser af, hvilke faktorer, der havde betydning for deres tilvalg af et højskoleophold.

De identificerede klynger krydstabuleres med relevante baggrundsvARIABLE. På den måde frembringes der viden om, hvad der karakteriserer de respondenter, som fx tilkendegiver, at 'afklaring af studievalg' var den vigtigste årsag til, at man valgte et højskoleophold.

4. Elevprofil

Her i afsnit 4 præsenteres en registerbaseret² statistisk profil af højskoleeleverne i form af resultaterne fra en række deskriptive analyser, der søger at afdække, på hvilke centrale parametre højskoleeleverne adskiller sig fra dem, der ikke har gået på højskole. Indledningsvist præsenteres elevernes baggrund i form af bl.a. køn og uddannelse, dernæst forældrenes baggrund, eksempelvis indkomst og uddannelsesniveau.

Alle de gennemførte analyser er opdelt i to grupper hhv. før og efter årgang 1982³. Årsagen til at 1982 er valgt som cut point er, at årgangene efter 1982 ikke er 'udtømt' for elever ud fra den betragtning, at højskolerne definerer deres kernemålgruppe som de 18-24-årige.

4.1 Elevernes baggrund

Af tabel 4.1.1. ses den kønsmæssige fordeling af højskoleelever for årgangene 1974-1982. Her fremgår det, at det især er kvinderne, der har taget på højskole. Således er 65 pct. af de tidligere højskoleelever kvinder, mens 35 pct. er mænd.

Tabel 4.1.1: Køn, årgang 1974-1982

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Mand	53 % (263030)	35 % (18474)	51 % (281504)
Kvinde	47 % (235258)	65 % (34474)	49 % (269732)
Total	100 % (498288)	100 % (52948)	100 % (551236)

² Med registerbaseret menes, at elevprofilanalysen alene inddrager socioøkonomiske og demografiske baggrundsvariable hentet via Danmarks Statistiks registre. Der er således ikke inkluderet survey-data.

³ 1982 er inkluderet i 'før-perioden' – dvs. 1974-1982.

Tabel 4.1.2. viser kønsfordelingen for årgang 1983-1987. Her ses det, at kønsfordelingen er endnu mere skæv end for de ældre årgange. Således er 30 pct. af højskoleeleverne mænd, mens 70 pct. er kvinder.

Tabel 4.1.2: Køn, årgang 1983-1987

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Mand	52 % (131625)	30 % (2664)	51 % (134289)
Kvinde	48 % (121686)	70 % (6294)	49 % (127980)
Total	100 % (253311)	100 % (8958)	100 % (262269)

Af tabel 4.1.3 ses, hvor stor en andel af de enkelte årgange, der har gået på højskole. Af de personer, som er født i 1974 har 11 pct. gået på højskole, mens 8 pct. af personer født i 1982 har gået på højskole. Blandt personer født i 1987 har 1 pct. gået på højskole. Den relativt lave andel blandt de yngre årgange skyldes naturligvis, at disse langt fra er 'udtømte' for fremtidige højskoleelever. Dette forklarer i – med årgangene – stigende grad den lavere andel af højskoleelever for årgangene 1983 og frem. Den reelle andel af højskoleelever for disse årgange kan derfor ikke beregnes på nuværende tidspunkt.

Uagtet dette kan det konkluderes, at højskolernes tiltrækning på de unge er faldet betydeligt fra midten af 70'erne til begyndelsen af 80'erne. Faldet fra 11 til ca. 8 pct. af en ungdomsårgang svarer til en nedgang på 27 pct., hvilket kombineret med 80'ernes relativt små ungdomsårgange har kunnet mærkes i højskolesektoren.

Tabel 4.1.3: Andelen af højskoleelever fordelt efter fødselsår

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
1974	89 % (62485)	11 % (7814)	100 % (70299)
1975	89 % (63372)	11 % (7811)	100 % (71183)
1976	89 % (57779)	11 % (6859)	100 % (64638)
1977	90 % (55044)	10 % (6175)	100 % (61219)
1978	90 % (55885)	10 % (5921)	100 % (61806)
1979	91 % (53931)	9 % (5223)	100 % (59154)
1980	91 % (52267)	9 % (4863)	100 % (57130)
1981	92 % (48780)	8 % (4251)	100 % (53031)
1982	92 % (48745)	8 % (4031)	100 % (52776)
1983	93 % (47476)	7 % (3438)	100 % (50914)
1984	95 % (49170)	5 % (2625)	100 % (51795)
1985	97 % (52045)	3 % (1569)	100 % (53614)
1986	98 % (53792)	2 % (851)	100 % (54643)
1987	99 % (50828)	1 % (475)	100 % (51303)
Total	92 % (751599)	8 % (61906)	100 % (813505)

Hvis vi vender blikket mod sammensætningen af højskoleelever set ift. elevernes etnicitet, fremgår det af tabel 4.1.4 og 4.1.5, at flertallet af højskoleelever er etniske danskere. Kun en lille andel blandt indvandrere og efterkommere har gået på højskole – henholdsvis 161 personer og 244 personer for årgangene 1974-1982, hvilket svarer til lidt under 1 pct. af samtlige højskoleelever i årgangene.

Tabel 4.1.4: Andelen af højskoleelever opdelt efter etnicitet, årgang 1974-1982

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Dansk	97 % (460605)	99 % (50773)	97 % (511378)
Indvandrere	1 % (5273)	< 0,5 % (161)	1 % (5434)
Efterkommere	2 % (8750)	< 0,5 % (244)	2 % (8994)
Total	100 % (474628)	100 % (51178)	100 % (525806)

Fra årgangene 1983-1987 har 76 indvandrere/efterkommere på nuværende tidspunkt gået på højskole. Dette svarer igen til lidt under 1 pct. af højskoleeleverne fra årgangene 1983-1987.

Tabel 4.1.5: Andelen af højskoleelever opdelt efter etnicitet, årgang 1983-1987

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Dansker	96 % (236184)	99 % (8714)	96 % (244898)
Indvandrer/efterkommer	4 % (9319)	1 % (76)	4 % (9395)
Total	100 % (245503)	100 % (8790)	100 % (254293)

Tabel 4.1.6 viser for de ældre årgange det højeste fuldførte uddannelsesniveau for hver af de to grupper. Den entydige tendens er, at de tidligere højskoleelever samlet set har opnået et højere uddannelsesniveau end sammenligningsgruppen. Det er især uddannelserne på mellemlangt videregående niveau, der trækker op for højskolegruppen. Det bemærkes, at videreuddannelsespotentialet for navnlig de yngre årgange langt fra er udtømt. Fx vil det være uhyre få fra årgang 1982 som er registreret med en afsluttet videregående uddannelse, jf. at opgørelsen gælder med slutstatus år 2006 – de er således 23-24 år på opgørelsestidspunktet.

De manglende uddannelseskategorier for årgang 1983-1987 i tabel 4.1.7 skal forstås efter samme ræsonnement: Der er ganske simpelt ingen som har færdiggjort deres videregående studie i en alder af 22-23 år eller derunder. Tendensen i denne tabel understøtter dog entydigt, at højskoleeleverne klarer sig bedre i uddannelsessystemet, idet 60 pct. har afsluttet en kompetencegivende ungdomsuddannelse mod 51 pct. i sammenligningsgruppen.

Tabel 4.1.6: Højeste fuldførte uddannelsesniveau, årgang 1974-1982

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Grundskole	10 % (50380)	10 % (5223)	10 % (55603)
Forberedende forløb	2 % (10867)	5 % (2671)	2 % (13538)
Gymnasial / Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb	63 % (308357)	46 % (24056)	61 % (332413)
Kort videregående	5 % (24109)	4 % (1990)	5 % (26099)
Mellemlang videregående	9 % (43878)	19 % (9850)	10 % (53728)
Bachelor	6 % (27198)	9 % (4717)	6 % (31915)
Lang videregående	6 % (27170)	8 % (4217)	6 % (31387)
Forsker	1 > % (536)	1 > % (35)	1 > % (571)
Total	100 % (492495)	100 % (52759)	100 % (545254)

Tabel 4.1.7: Højeste fuldførte uddannelsesniveau, årgang 1983-1987

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Grundskole	48 % (117320)	34 % (3041)	47 % (120361)
Forberedende forløb	1 % (3395)	5 % (477)	2 % (3872)
Gymnasial / Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb	51 % (125524)	60 % (5314)	51 % (130838)
Total	100 % (246239)	100 % (8832)	100 % (255071)

Af tabel 4.1.8 og 4.1.9 fremgår højskoleelevernes karaktergennemsnit for de to årgangsgrupper (gammel karakterskala). Tabellerne viser, at der er en mindre forskel i karaktergennemsnit for unge, der hhv. har gået og ikke gået på højskole. Der er således tendens til at unge, der har gået på højskole, har et højere karaktersnit på deres ungdomsuddannelse end de unge, der ikke har gået på højskole. Derimod har unge, der ikke har gået på højskole, tendens til at have et højere karaktersnit fra grundskolen end unge, der vælger at gå på højskole.

Forskellen på grundskoleniveau er umiddelbart overraskende i lyset af, at det i overvejende grad er unge fra relativt ressourcestærke hjem, som tager på højskole (jf. senere afsnit). Forklaringen skal givetvis findes i, at flere højskoler har et elevklientel som er udpræget ikke-boglige og typisk har opnået meget lave karakterer i grundskolen.

Tabel 4.1.8: Karaktergennemsnit fordelt på uddannelse og højskole, årgang 1974-1982

	Ikke gået på højskole	Gået på højskole
Grundskole	7,71	7,51
Ungdomsuddannelse	8,17	8,40

Tabel 4.1.9: Karaktergennemsnit fordelt på uddannelse og højskole, årgang 1983-1987

	Ikke gået på højskole	Gået på højskole
Grundskole	7,97	7,66
Ungdomsuddannelse	8,18	8,54

Af tabel 4.1.10 ses for årgang 1974-1982 sammenhængen mellem de unges efterskoleophold og højskoleophold. Af tabellen fremgår det, at blandt de elever der har gået på højskole, har 29 pct. tidligere gået på efterskole mod 20 pct. blandt dem, der ikke har gået på højskole. Der er således en meget klar tendens til, at unge der har gået på efterskole er mere tilbøjelige til senere hen også at tage på højskole.

Tabel 4.1.10: Efterskole, årgang 1974-1982

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Ej gået på efterskole	80 % (396954)	71 % (37386)	79 % (434340)
Gået på efterskole	20 % (97336)	29 % (15491)	21 % (112827)
Total	100 % (494290)	100 % (52877)	100 % (547167)

Det tilsvarende billede for årgang 1983-1987 (jf. tabel 4.1.11) bærer præg af to forhold: For det første er potentialet for kommende højskoleelever langt fra udtømt, og for det andet slår den stærkt stigende efterskolefrekvens tydeligt igennem. Det første forhold gør, at forskellen mellem gruppen som ikke har gået på højskole og dem, der har gået på højskole, alt andet lige vil være markant reduceret – differencen vil øges i takt med, at højskolepotentialet udtømmes. Det andet forhold – øget efterskolefrekvens – kunne foranledige en forventning om øget tilslutning til højskolerne forudsat at de 'nye' efterskoleelever ligner de tidligere, når det gælder tilbøjeligheden til senere at vælge et højskoleophold.

Tabel 4.1.11: Efterskole, årgang 1983-1987

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Ej gået på efterskole	72 % (178855)	68 % (6029)	72 % (184884)
Gået på efterskole	28 % (70115)	32 % (2891)	28 % (73006)
Total	100 % (248970)	100 % (8920)	100 % (257890)

4.2 Moderens baggrund

Som led i tegningen af højskoleelevernes socioøkonomiske profil rettes fokus nu mod moderens uddannelseshistorik og indkomstforhold. I første omgang undersøges, om der blandt tidligere højskoleelever er en tendens til, at mødrenes valg/fravalg af højskoleophold kan identificeres blandt årgangene 1974-1982 og 1983-1987 i forhold til deres til- og fravalg af et højskoleophold.

Hvis vi ser på andelen af mødre, der har gået på højskole, fremgår resultaterne af tabel 4.2.1 og 4.2.2 for de to årgangsperioder respektive. Tabel 4.2.1 for de ældre årgange viser en klar sammenhæng: Personer hvis mødre har gået på højskole er markant mere tilbøjelige til selv at vælge et højskoleophold. Selvom andelen for begge grupper er lav (hhv. 1,4 og 2,2 pct.) er forskellen mellem de to markant. Forskellen blandt de yngre årgange peger i samme retning men er relativt set mindre (jf. tabel 4.2.2). Denne årgangsperiode er dog ikke velegnet som sammenligningsgrundlag, da det uudtømte højskolepotentiale er betydeligt.

Tabel 4.2.1: Moderens højskolehistorik, årgang 1974-1982

Mor \ Barn	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Ej gået på højskole	98,6 % (358237)	97,8 % (38574)	98,5 % (396811)
Gået på højskole	1,4 % (5146)	2,2 % (882)	1,5 % (6028)
Total	100 % (363383)	100 % (39456)	100 % (402839)

Tabel 4.2.2: Moderens højskolehistorik, årgang 1983-1987

Mor \ Barn	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Ej gået på højskole	96,7 % (192294)	95,6 % (6645)	96,7 % (198939)
Gået på højskole	3,3 % (6492)	4,4 % (306)	3,3 % (6798)
Total	100 % (198786)	100 % (6951)	100 % (205737)

Blandt de socioøkonomiske karakteristika ved de tidligere højskoleelever beskrives både moderens indkomstniveau (ved barnets 18. år) samt moderens uddannelseshistorik.

Af tabel 4.2.3. og 4.2.4. fremgår sammenhængen mellem moderens indkomst ved barnets 18. år og om barnet har gået på højskole eller ej. Begge tabeller viser entydigt, at højskolegruppens mødre generelt har højere indkomster, så højskoleeleverne målt på denne parameter i overvejende grad kommer fra velstillede hjem.

Tabel 4.2.3: Moderens indkomst, da barnet var 18 år, årgang 1974-1982

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Ingen indkomst	1 % (7275)	1 % (563)	1 % (7838)
Op til og med 99.999 kr.	12 % (57945)	10 % (5307)	12 % (63252)
Mellem 100.000 og 199.999 kr.	47 % (229008)	42 % (21585)	46 % (250593)
Mellem 200.000 og 299.999 kr.	32 % (154430)	36 % (18527)	32 % (172957)
Mellem 300.000 og 399.999 kr.	6 % (28174)	8 % (4101)	6 % (32275)
Mellem 400.000 og 499.999 kr.	1 % (6093)	2 % (963)	1 % (7056)
Fra og med 500.000 kr. og højere	1 % (4199)	2 % (795)	1 % (4994)
Total	100 % (487124)	100 % (51841)	100 % (538965)

Tabel 4.2.4: Moderens indkomst, da barnet var 18 år, årgang 1983-1987

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Ingen indkomst	1 % (1968)	1 % (53)	1 % (2021)
Op til og med 99.999 kr.	5 % (12994)	5 % (459)	5 % (13453)
Mellem 100.000 og 199.999 kr.	26 % (63585)	24 % (2104)	26 % (65689)
Mellem 200.000 og 299.999 kr.	43 % (106691)	39 % (3394)	43 % (110085)
Mellem 300.000 og 399.999 kr.	18 % (44870)	22 % (1939)	18 % (46809)
Mellem 400.000 og 499.999 kr.	4 % (10066)	5 % (472)	4 % (10538)
Fra og med 500.000 kr. og højere	3 % (6466)	4 % (350)	3 % (6816)
Total	100 % (246640)	100 % (8771)	100 % (255411)

Når det gælder moderens højeste fuldførte uddannelsesniveau, fremgår det af tabel 4.2.5, at uddannelsesniveaut er generelt højere i højskolegruppen. Fx har 26 pct. af mødrene til højskoleelever grundskole som højeste fuldførte uddannelsesniveau, mens denne andel for sammenligningsgruppen er væsentlig højere (38 pct.). Omvendt når blikket rettes mod mellemlange og lange videregående uddannelser: Her ligger andelen i højskolegruppen markant højere. Billedet er komparativt set stort set det samme for de yngre årgange, som er vist i tabel 4.2.6.

Tabel 4.2.5: Moderens uddannelsesniveau, årgang 1974-1982.

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Førskoleuddannelser	2 % (11946)	2 % (1164)	2 % (13110)
Grundskole	38 % (189969)	26 % (13738)	37 % (203707)
Almen gymnasial uddannelser	2 % (9547)	2 % (1218)	2 % (10765)
Erhvervsgymnasial uddannelser	1 > % (1759)	1 > % (183)	0 % (1942)
Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb	33 % (164352)	29 % (15383)	33 % (179735)
Korte videregående uddannelser	4 % (18349)	5 % (2479)	4 % (20828)
Mellemlange videregående uddannelser	16 % (79177)	29 % (15351)	17 % (94528)
Lange videregående uddannelser/Bachelor	2 % (11951)	5 % (2682)	3 % (14633)
Forskeruddannelser	1 > % (208)	1 > % (48)	0 % (256)
Uoplyst	2 % (10685)	1 % (680)	2 % (11365)
Total	100 % (497943)	100 % (52926)	100 % (550869)

Tabel 4.2.6: Moderens uddannelsesniveau, årgang 1983-1987.

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Førskoleuddannelser	3 % (7325)	2 % (219)	3 % (7544)
Grundskole	30 % (74737)	22 % (2010)	29 % (76747)
Almen gymnasial uddannelser	3 % (6626)	3 % (284)	3 % (6910)
Erhvervsgymnasial uddannelser	1 % (2187)	1 % (55)	1 % (2242)
Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb	34 % (86572)	25 % (2201)	34 % (88773)
Korte videregående uddannelser	4 % (10107)	5 % (421)	4 % (10528)
Mellemlange videregående uddannelser	20 % (51614)	32 % (2899)	21 % (54513)
Lange videregående uddannelser/Bachelor	4 % (9496)	8 % (736)	4 % (10232)
Forskeruddannelser	1 > % (406)	1 > % (30)	0 % (436)
Uoplyst	2 % (4175)	1 % (102)	2 % (4277)
Total	100 % (253245)	100 % (8957)	100 % (262202)

4.3 Faderens baggrund

Andelen af de tidligere højskoleelever, hvis fædre ligeledes har gået på højskole, fremgår af tabel 4.3.1. og 4.3.2. Her ses samme overordnede tendens som hos mødrene: De personer, hvis fædre har gået på højskole, er mere tilbøjelige til selv at vælge et højskoleophold. Billedet er ens for begge årgangsperioder med en naturlig mindre forskel blandt de yngre årgange grundet det betydelige udtømte højskolepotentiale.

Tabel 4.3.1.: Faders højskolehistorik, årgang 1974-1982

Far	Barn		Total
	Ej gået på højskole	Gået på højskole	
Ej gået på højskole	99,1 % (334698)	98,6 % (33628)	99 % (368326)
Gået på højskole	0,9 % (2896)	1,4 % (466)	0,9 % (3362)
Total	100 % (337594)	100 % (34094)	100 % (371688)

Tabel 4.3.2.: Faders højskolehistorik, årgang 1983-1987

Far	Barn		Total
	Ej gået på højskole	Gået på højskole	
Ej gået på højskole	98,3 % (186522)	97,5 % (5978)	98,3 % (192500)
Gået på højskole	1,7 % (3173)	2,5 % (153)	1,7 % (3326)
Total	100 % (189695)	100 % (6131)	100 % (195826)

Af tabel 4.3.3 og 4.3.4 fremgår fædrenes indkomstniveau (ved målgruppens 18. år). Den overordnede tendens er den samme som for mødrene: Højskolegruppens fædre ligger generelt højere indkomstmæssigt både for de ældre og yngre årgange. Det er dog en væsentlig pointe, at forskellen blandt fædre er mindre markant end hos mødrene.

Tabel 4.3.3.: Faderens indkomst ved barnet 18. år, årgang 1974-1982

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Ingen indkomst	1 % (4667)	1 % (452)	1 % (5119)
Op til og med 99.999 kr.	6 % (30703)	5 % (2664)	6 % (33367)
Mellem 100.000 og 199.999 kr.	19 % (88346)	15 % (7635)	18 % (95981)
Mellem 200.000 og 299.999 kr.	38 % (182127)	34 % (16955)	38 % (199082)
Mellem 300.000 og 399.999 kr.	19 % (90735)	22 % (11055)	19 % (101790)
Mellem 400.000 og 499.999 kr.	8 % (36638)	10 % (5123)	8 % (41761)
Fra og med 500.000 kr. og højere	9 % (42289)	13 % (6687)	9 % (48976)
Total	100 % (475505)	100 % (50571)	100 % (526076)

Tabel 4.3.4.: Faderens indkomst ved barnet 18. år, årgang 1983-1987.

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Ingen indkomst	1 % (1935)	1 % (56)	1 % (1991)
Op til og med 99.999 kr.	4 % (8516)	3 % (247)	4 % (8763)
Mellem 100.000 og 199.999 kr.	13 % (30979)	13 % (1073)	13 % (32052)
Mellem 200.000 og 299.999 kr.	28 % (67913)	24 % (2073)	28 % (69986)
Mellem 300.000 og 399.999 kr.	28 % (66299)	26 % (2189)	27 % (68488)
Mellem 400.000 og 499.999 kr.	12 % (29736)	14 % (1216)	12 % (30952)
Fra og med 500.000 kr. og højere	15 % (35653)	19 % (1656)	15 % (37309)
Total	100 % (241031)	100 % (8510)	100 % (249541)

Fædrenes uddannelsesniveau fremgår af tabel 4.3.5 og 4.3.6. Igen er billedet det samme som for mødrene: Højskolegruppens fædre er generelt højere uddannet – færre har grundskole og flere har mellemlang eller lang videregående uddannelse som højeste fuldførte niveau. Men igen er tendensen er svagere end blandt mødrene.

Tabel 4.3.5: Faderens højst fuldførte uddannelse ved barnets 18 år, årgang 1974-1982.

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Førskoleuddannelser	5 % (25780)	5 % (2692)	5 % (28472)
Grundskole	28 % (137957)	21 % (11005)	27 % (148962)
Almen gymnasial uddannelser	2 % (9335)	2 % (1276)	2 % (10611)
Erhvervsgymnasial uddannelser	1 % (2778)	1 % (414)	1 % (3192)
Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb	43 % (214145)	36 % (18867)	42 % (233012)
Korte videregående uddannelser	4 % (18945)	4 % (2202)	4 % (21147)
Mellemlange videregående uddannelser	10 % (49173)	17 % (8954)	11 % (58127)
Bachelor	0 % (1368)	0 % (210)	0 % (1578)
Lange videregående uddannelser	6 % (27873)	12 % (6185)	6 % (34058)
Forskeruddannelser	0 % (985)	0 % (232)	0 % (1217)
Uoplyst	2 % (9948)	2 % (911)	2 % (10859)
Total	100 % (498287)	100 % (52948)	100 % (551235)

Tabel 4.3.6: Faderens højst fuldførte uddannelse ved barnets 18 år, årgang 1983-1987.

	Ej gået på højskole	Gået på højskole	Total
Førskoleuddannelser	5 % (13859)	6 % (502)	5 % (14361)
Grundskole	25 % (62694)	19 % (1715)	25 % (64409)
Almen gymnasial uddannelser	3 % (6784)	4 % (344)	3 % (7128)
Erhvervsgymnasial uddannelser	1 % (1911)	1 % (58)	1 % (1969)
Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb	42 % (106633)	33 % (2985)	42 % (109618)
Korte videregående uddannelser	4 % (11293)	4 % (403)	4 % (11696)
Mellemlange videregående uddannelser	10 % (25608)	16 % (1440)	10 % (27048)
Bachelor	0 % (1080)	1 % (48)	0 % (1128)
Lange videregående uddannelser	7 % (17442)	14 % (1281)	7 % (18723)
Forskeruddannelser	0 % (1063)	1 % (64)	0 % (1127)
Uoplyst	2 % (4942)	1 % (118)	2 % (5060)
Total	100 % (253309)	100 % (8958)	100 % (262267)

5. Valg af højskole og højskoleeffekt

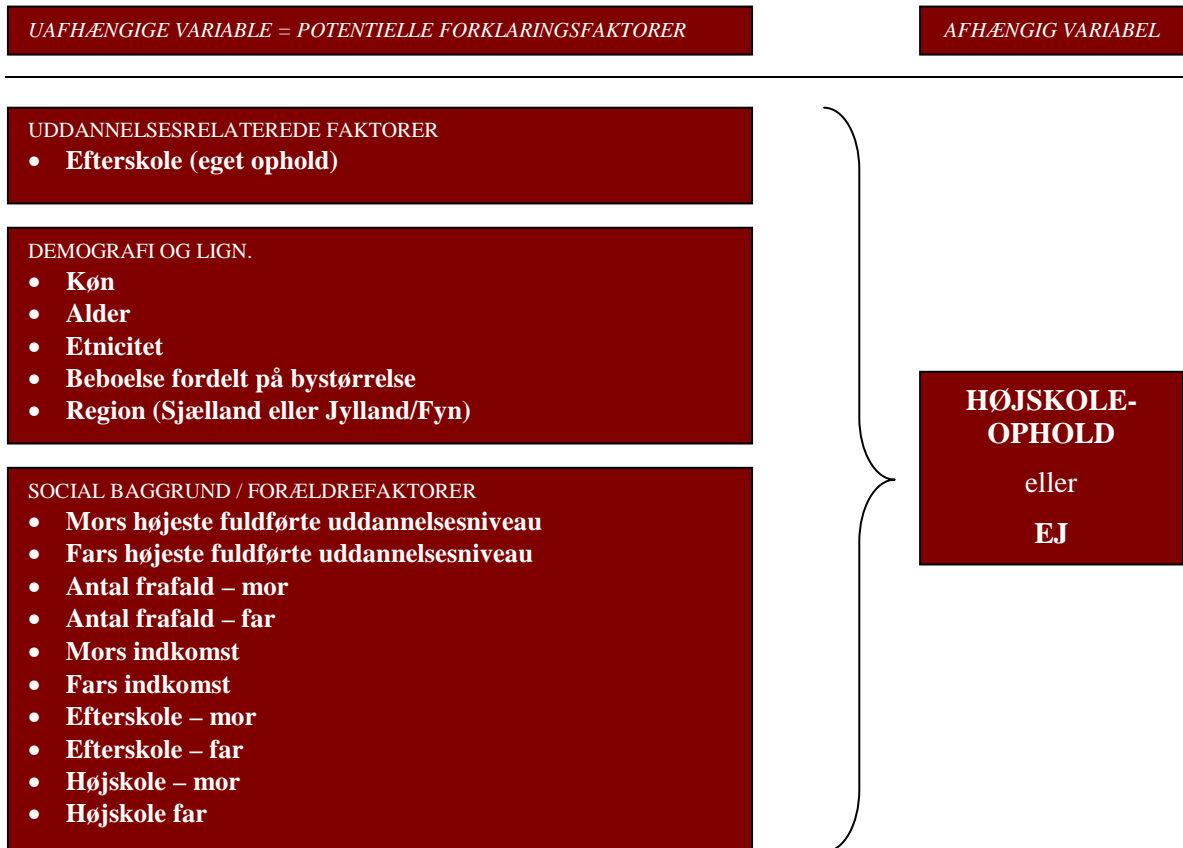
Her i afsnit 5 er gennemført multivariate regressionsanalyser med det formål i første omgang at identificere bestemmende faktorer i forhold til valg af højskoleophold og dernæst se på eventuelle effekter af højskoleophold målt på videre uddannelsesforløb og indkomst. De multivariate regressionsanalyser er primært baseret på samme registerdata, som ligger til grund for elevprofilanalysen. Dog inddrages i et enkelt tilfælde resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen til at supplere billedet med mere 'bløde' data.

Ligesom med elevprofilanalyserne splittes alle de gennemførte analyser baseret på registerdata i to grupper hhv. før og efter årgang 1982 (1974-1982 vs. 1983-1987). Af formidlingsmæssige hensyn er alle analyseresultaterne opsummeret i punktform for hver modelkørsel. I bilagsrapporten er resultaterne præsenteret skematisk med fagtermer.

5.1 De unges til- og fravalg af højskoleophold

5.1.1 Analyse baseret på 'hårde data' alene (registerdata)

Nedenstående figur sammenfatter og illustrer mulige årsager til valg/fravalg af højskoleophold. De forklarende variable er grupperet i tre undergrupper: Udvalgte sociologiske baggrundsvariable (social baggrund), uddannelsesrelaterede faktorer (eget efterskoleophold) samt demografiske variable. Den afhængige variabel er todelt: Om man har været på højskole eller ej.

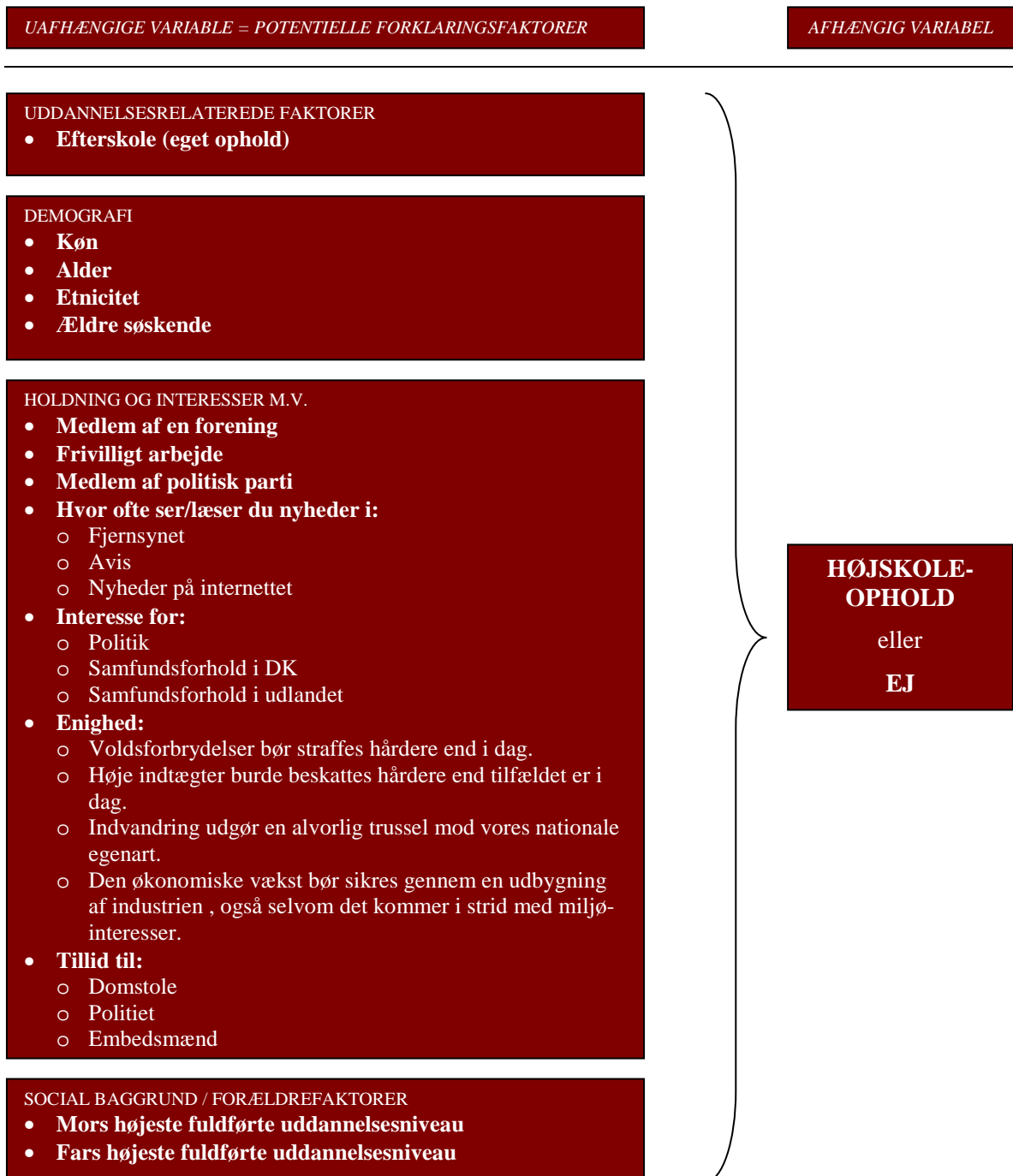
I det følgende præsenteres de faktorer, der har signifikant betydning for sandsynligheden for til- og fravalg af højskoleophold blandt årgangene 1974-1987⁴. Der gennemgås således ikke de forklaringsfaktorer, der ikke har vist sig at være af signifikant betydning for valg eller fravalg af højskoleophold. Af konklusioner er følgende:

- Kvinder har mere end dobbelt så store odds for at vælge et højskoleophold set i forhold til mænd. Sammenhængen er mere stærk for den yngre aldersgruppe end for den ældre.
- Oddsene for indvandrere og efterkommere vælger et højskoleophold er langt mindre i forhold til etniske danskere.
- Personer som har været på efterskole har større odds for at tage på højskole end personer, som ikke har gået efterskole.
- Oddsene for at tage på højskole er væsentligt større, hvis forældrene har været på højskole.
- Jo højere uddannelsesniveau forældrene har, jo større odds er der for at vælge et højskoleophold.
- Hvis man er bosat på Jylland eller Fyn frem for Sjælland er der større odds for at man vælger at gå på højskole.

⁴ Analyser er foretaget på begge aldersgrupper (født 1974-1982 og 1983-1987), men der har ikke vist sig at være væsentlige forskelle i forhold til hvilke faktorer, der har betydning for valg/fravalg af højskoleophold. Konklusionerne gælder derfor begge aldersgrupper med mindre andet nævnes.

5.1.2 Analyse med inddragelse af 'bløde data' (holdninger m.v.)

I tillæg til analysen oven for er gennemført en tilsvarende logistisk regression på data fra spørgeskemaundersøgelsen, da dette giver mulighed for at inkludere mere 'bløde forklaringsfaktorer' som fx medievaner, politisk interesse, tillid og diverse holdningsudsagn på enkeltspørgsmålsniveau. Af hensyn til repræsentativitet er kun inkluderet besvarelser fra personer mellem 20 og 35 år, som enten har gået på højskole, eller ikke har gået på højskole og heller ikke overvejer det⁵. Modellen er illustreret neden for:

⁵ I alt indgår 522 respondenter i denne målgruppe. Af hensyn til modelleringens validitet er "Ved ikke"-besvarelser kodet ud, hvilket lader i alt 472 respondenter tilbage i den logistiske regressionsanalyse.

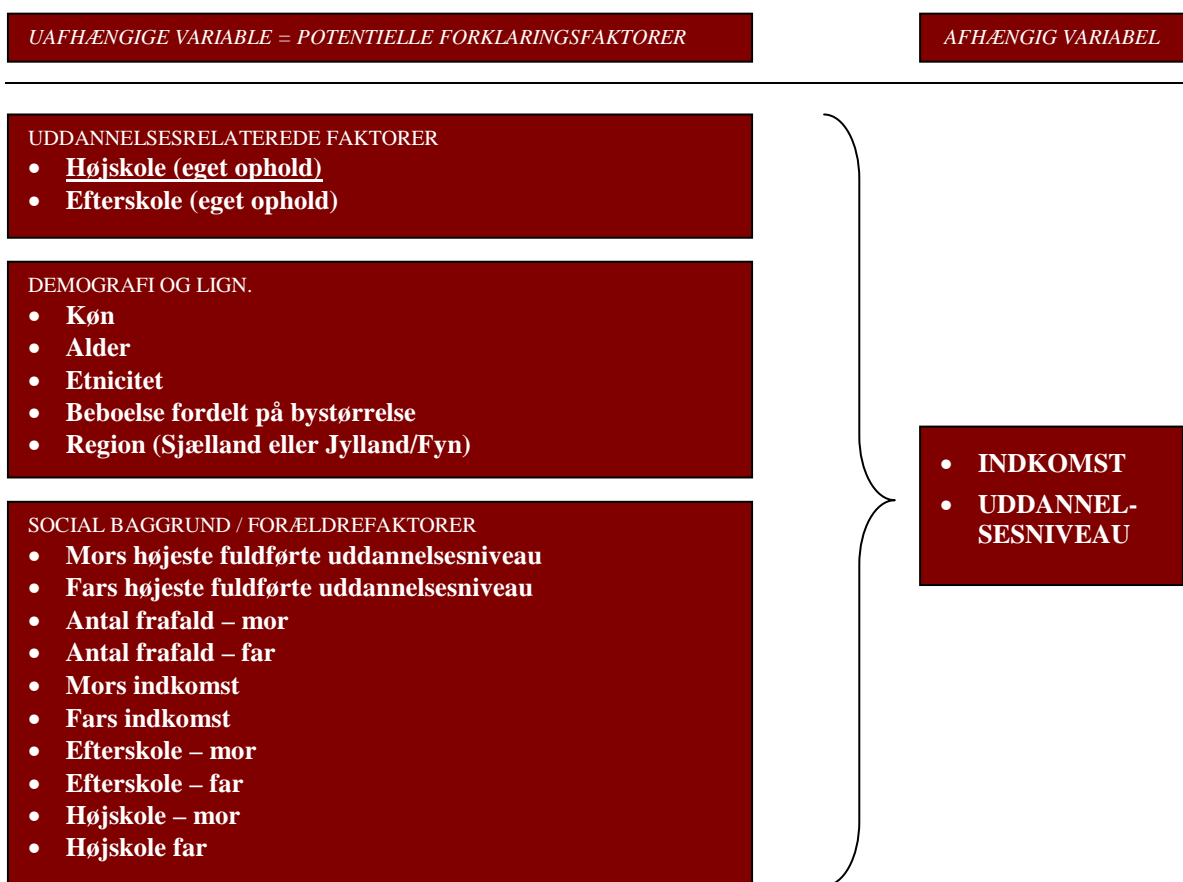
Analyserne giver følgende resultater:

- Blandt de socio-demografiske faktorer, er det kun køn, alder og fars højest fuldførte uddannelse, som har betydning for til og fravalg af et højskoleophold.
 - Oddsene for at tage et højskoleophold er større, hvis man er kvinde frem for mand.
 - Jo ældre man er, jo større odds er der for, at man har taget på højskole.
 - Jo højere uddannelsesniveau faderen har, jo større odds er der for, at man vælger et højskoleophold
- Personer, som har gået på efterskole har dobbelt så store odds for at tage på højskole i forhold til de, der ikke har gået på efterskole.
- Personer, som er aktive i foreninger eller udfører frivilligt arbejde har større odds for at tage på højskole ift. personer, som ikke er aktive.
- Personer som erklærer sig enige i udsagnet ”Høje indtægter burde beskattes hårdere end tilfældet er i dag” har større odds for at tage på højskole end personer som i mindre grad er enige i udsagnet
- Oddsene for at tage på højskole er større for de unge, der ikke ser nyheder i TV, end for dem der ser nyheder på TV.

5.2 Effekt af højskoleophold

Nedenstående figur sammenfatter og illustrerer mulige forklaringsfaktorer til respondenternes efterfølgende uddannelseshistorie og indkomstniveau. De forklarende variable er grupperet i 3 undergrupper: Uddannelsesrelaterede faktorer, demografiske forhold og udvalgte sociologiske baggrundsvariable. I nærværende sammenhæng er 'højskoleophold' naturligvis af særlig interesse: Kan der spores en statistisk sammenhæng mellem dette og de anvendte afhængige variable.

Der opereres med to afhængige variable (effektvariable): Videre uddannelsesforløb (højeste fuldførte uddannelsesniveau) og indkomst. Med denne analysemodel kvalificerer vi analysen fra 2003 ved at anvende multipel statistisk modellering til at belyse effekten af højskoleophold og samtidig undersøge, hvilke faktorer som er bestemmende for (fra)valg af højskole.

Afsnittet indledes med en analyse af højskoleelevernes efterfølgende indkomstforhold. Dernæst præsenteres analysen, hvor effektvariablen er højskoleelevernes efterfølgende uddannelsesniveau.

5.2.1 Indkomst

Dette afsnit fokuserer på, hvilke faktorer der har størst effekt på indkomstniveauet for respondenter født i 1974 til 1987⁶. Alle nævnte faktorer har signifikant betydning, men de enkelte faktorer har forskellige effekter (størrelse og retning).

De væsentligste forklaringsfaktorer er følgende:

- Beskæftigelsesstatus (om man er i arbejde eller er arbejdsløs) har en positiv effekt på indkomstniveauet. Personer som er i arbejde har en højere indkomst, end personer som står udenfor arbejdsstyrken.
- Ældre personer har en højere indkomst end yngre personer.
- Mænd har en højere indkomst end kvinder.
 - Dette gælder, når der kontrolleres for alder og uddannelsesniveau.
- Personer med mange afbrudte uddannelsesforløb har en lavere indkomst end personer med få afbrudte uddannelsesforløb.

Af øvrige konklusioner er følgende:

- Personer, som har gået på højskole, har en lavere indkomst set i forhold til personer, som ikke har gået på højskole.
- Personer, som har gået på efterskole, har en lavere indkomst set i forhold til personer, som ikke har fået på efterskole.
- Personer med et højt uddannelsesniveau har en højere indkomst end personer med lavere uddannelsesniveau.
- Geografisk placering har betydning for indkomstniveau. Personer, som bor på Sjælland, har et lavere indkomstniveau end personer, som er bosat på Fyn eller i Jylland.
- Jo færre afbrudte uddannelsesforløb forældrene har, jo højere indkomstniveau opnår barnet.
- Jo højere uddannelsesniveau blandt forældrene, jo lavere indkomst (her korrigeret for personens eget uddannelsesniveau).

⁶ Følgende analyser er foretaget på begge årgangsgrupper respektive (1974-1982 og 1983-1987), men der har ikke vist sig at være væsentlige forskelle i forhold til, hvilke faktorer der har betydning for indkomst. Derfor præsenteres der ikke særskilte analyseresultater for de to årgangsgrupper.

5.2.2 Højeste fuldførte uddannelsesniveau

Dette afsnit ser nærmere på, hvilke faktorer der har betydning for unges uddannelsesniveau. I det følgende præsenteres de faktorer der har signifikante effekter på respondenternes højeste fuldførte uddannelsesniveau blandt årgangene 1974-1987⁷.

De væsentligste forklaringsfaktorer er følgende:

- Forældrenes uddannelsesniveau har en positiv betydning for barnets uddannelsesniveau. Jo højere uddannelsesniveau for forældrene, jo højere uddannelsesniveau for barnet.
- Kvinder når et højere uddannelsesniveau end mænd
- Jo ældre man er, jo højere fuldførte uddannelsesniveau.

Af øvrige konklusioner er følgende:

- Personer som har gået på højskole, når et højere uddannelsesniveau
- Jo færre antal af afbrudte uddannelsesforløb blandt fædre, jo højere uddannelsesniveau for barnet.
- Personer, hvis forældre har gået på højskole, opnår et lavere uddannelsesniveau, end de personer, hvor forældrene ikke har gået på højskole.
- Personer, som er bosat på Sjælland eller i områder med højt indbyggertal opnår et højere uddannelsesniveau end personer, som er bosat i Jylland eller på Fyn eller i byer med lavere indbyggertal.
- Personer med få afbrudte uddannelsesforløb opnår et højere uddannelsesniveau end personer med flere afbrudte uddannelsesforløb.

⁷ Følgende analyser er foretaget på begge årgangsgrupper respektive (1974-1982 og 1983-1987), men der har ikke vist sig at være væsentlige forskelle i forhold til, hvilke faktorer der har betydning for uddannelsesniveau. Med mindre andet fremgår, er resultaterne gældende for begge årgangsgrupper.

6. Uddybende profil af relevante målgrupper

I dette afsnit er analyserne fokuseret på komparative forskelle mellem fire relevante ungegrupper:

- Tidligere højskoleelever
- Nuværende højskoleelever
- Potentielle højskoleelever
- Ikke-højskoleelever (de som ikke overvejer et højskoleophold og aldrig har været på højskole).

Afsnittet går systematisk i dybden med målgruppernes profil, hvad angår mere 'holdningsprægede' variable. Der fokuseres på de unges politiske holdninger og politiske interesse samt deres medievaner og sociale kapital. For hvert område gennemgås de eventuelle forskelle på tværs af de fire grupper. Formålet er således at sammenligne personer, som overvejer et højskoleophold eller er tidligere/nuværende højskoleelev med personer, som ikke overvejer et højskoleophold og aldrig har gået på højskole.

Udover analyserne i dette afsnit er gennemført et grundigt segmenteringsstudie af hhv. nuværende, potentielle og ikke-højskoleelever baseret på klyngeanalyse. Dette er inkluderet i bilagsrapporten.

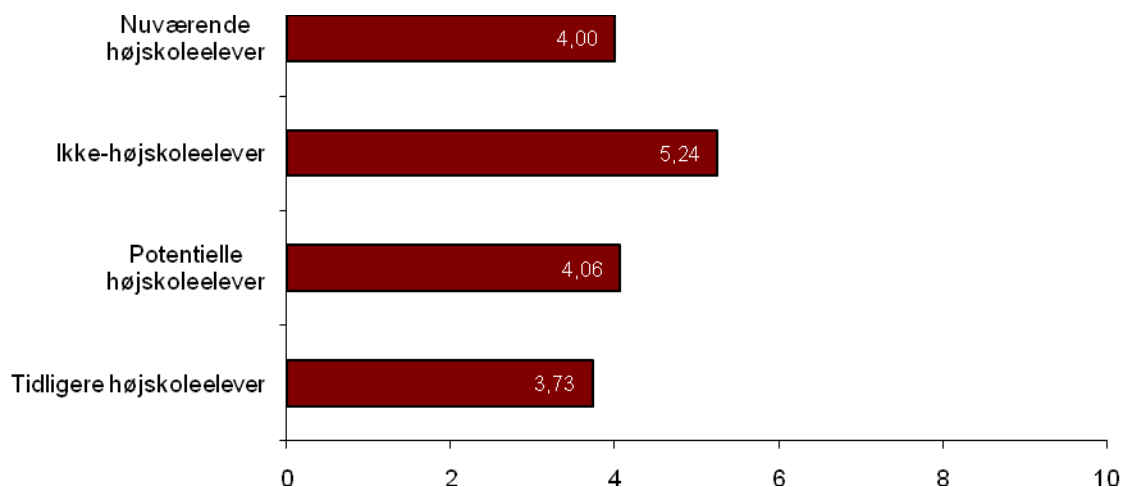
6.1 Politisk placering

Politisk placering kan opgøres på flere måder, men måles i denne analyse på konkret stemmevalg samt placering på de to gængse dimensioner: gammel politik (fordelingspolitik) og værdipolitik.

Gammelpolitik – også kendt som den traditionelle højre-venstre-skala – måler de unges holdning til økonomisk omfordeling, sociale reformer og frit marked. En høj score på dette indeks indikerer, at man i henhold til den traditionelle højre-venstreskala er forholdsvis højreorienteret og ønsker en lav grad af omfordeling, mens en lav score indikerer, at man er forholdsvis venstreorienteret og dermed ønsker en høj grad af omfordeling.

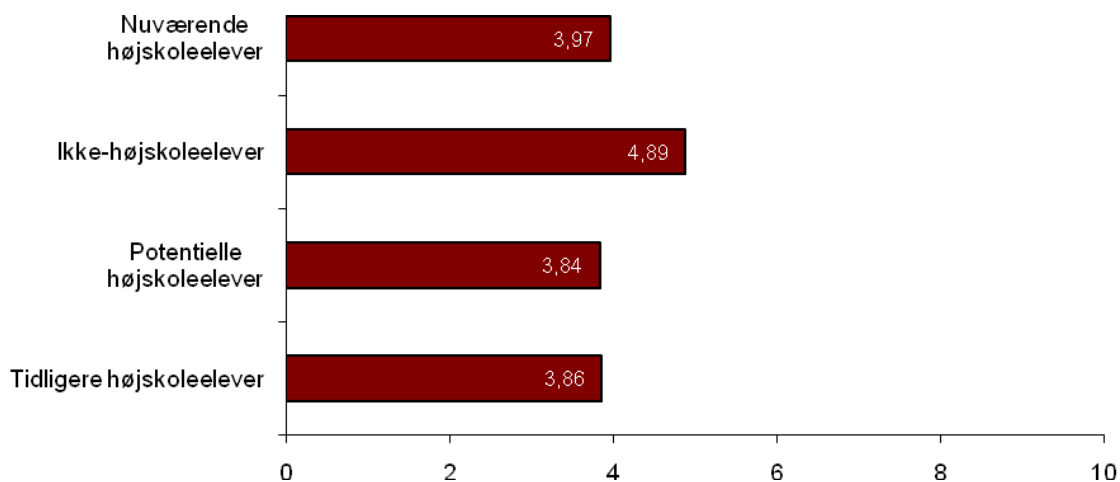
Af figur 6.1.1 ses gruppernes placering på denne traditionelle højre-venstre skala, og der konstateres en vis variation i gennemsnittet mellem de fire grupper. De tidligere højskoleelever har den laveste score (3,73) og er således den mest venstreorienterede gruppe. Dernæst følger de nuværende højskoleelever (4,00) og de potentielle højskoleelever (4,06). Den mest højreorienterede gruppe er ikke-højskoleelever, der med en score på 5,24 ligger væsentligt højere end de øvrige grupper. Scorerne indikerer således klart, at de personer, som enten har været, pt. er på eller seriøst overvejer et højskoleophold, er forholdsvis mere venstreorienterede end gruppen bestående af personer, som ikke overvejer et højskoleophold og ikke tidligere har været på højskole.

Figur 6.1.1: Gennemsnitlig placering på gammelpolitisk skala fra 0-10

Betragtes den værdipolitiske skala, fremgår resultaterne af figur 6.1.2. Den værdipolitiske skala kan betragtes som en skala for autoritet. Personer der scorer højt på holdninger omkring hårdere straffe, og at vores nationale egenart er truet af indvandring, kan opfattes som givende udtryk for relativt autoritære holdninger. Af figuren ses, at gruppernes gennemsnitlige score på denne skala varierer efter samme overordnede mønster som det var tilfældet for den gammelpolitiske skala. Således scorer ikke-højskoleeleverne noget højere (4,89) end de øvrige grupper.

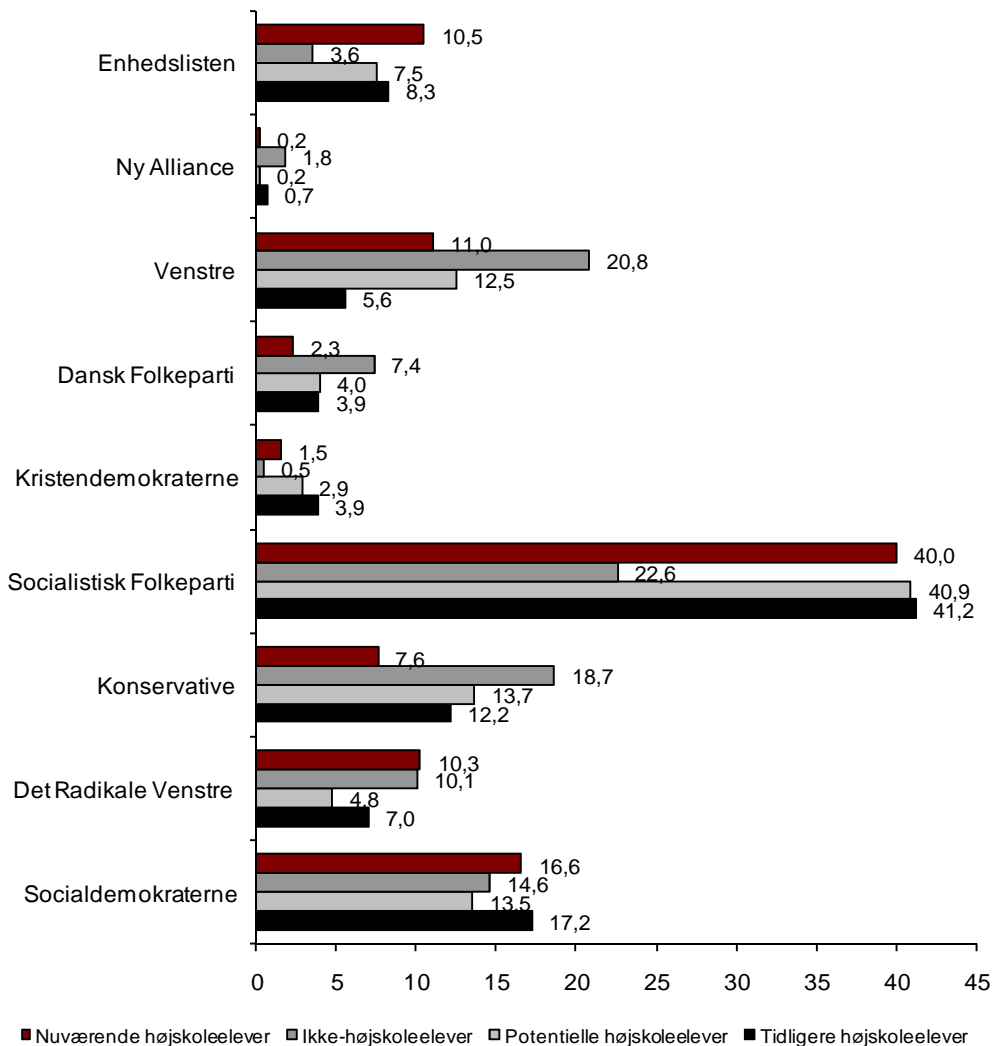
Figur 6.1.2: Gennemsnitlig placering på værdipolitisk skala

Udover respondenternes placering på den gammelpolitiske og værdipolitiske skala, måles respondenternes politisk placering også ud fra, hvilket parti de ville stemme på, hvis der var folketingsvalg i morgen.

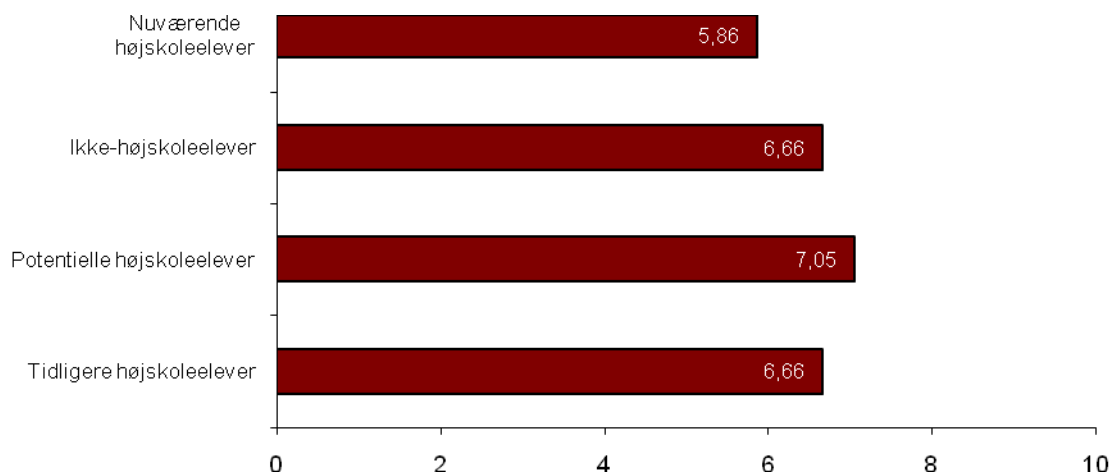
Af figur 6.1.3 ses gruppernes fordelinger på de politiske partier. Grupperes partipolitiske orientering varierer betragteligt alt efter om man på den ene side har gået/går på højskole/overvejer det eller man på den anden side ikke overvejer det/aldrig har gået på højskole. Dette fremgår eksempelvis af andelen, der stemmer SF, Enhedslisten, Venstre og Konservative. Her ses det, at andelen af ikke-højskoleelever, der stemmer på SF, er 22,6 pct. mens andelen blandt de øvrige grupper er næsten dobbelt så stor. Samme mønster gør sig i endnu højere grad gældende for tilslutningen til Enhedslisten. Omvendt med de borgerlige partier Venstre, Konservative og Dansk Folkeparti. Her ligger andelen af ikke-højskoleelever væsentlig over de øvrige grupper. Der tegner sig således et entydigt billede af, at de unge som overvejer et højskoleophold eller er nuværende/tidligere højskoleelever tenderer mod at fravælge de borgerlige partier.

Figur 6.1.3: Hvem ville du stemme på, hvis der var folketingsvalg i morgen?

Hvis vi vender blikket mod de fire gruppers politiske interesse, fremgår resultaterne af nedenstående figur 6.1.4. Politiske interesse er målt efter i hvor høj grad man interesserer sig for politik, samfundsforhold i Danmark og samfundsforhold i udlandet (jf. bilagsrapport for uddybende forklaring). Grupperne fordeler sig omkring 6 point, med 5,86 point for de nuværende højskoleelever, og 7,05 point for de potentielle højskoleelever på en skala fra 0-10.

Figur 6.1.4: Politisk interesse

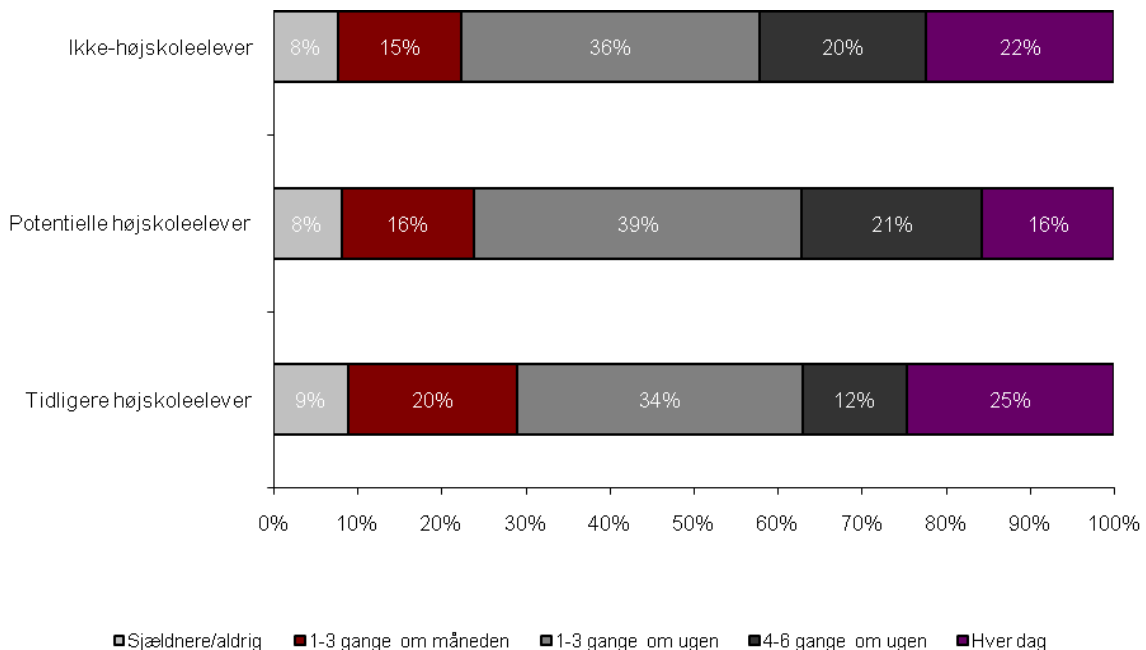

6.2 Medievaner

Målgruppernes medievaner er også blevet undersøgt. Således har alle grupper tilkendegivet, i hvilken grad de læser avis, ser nyhederne i tv eller benytter internettet. De nuværende højskoleelever er ikke taget med i sammenligningen, da deres situation – i kraft af netop højskoleopholdet – må betragtes som 'atypisk' i forhold til at udfolde deres 'normale medievaner'.

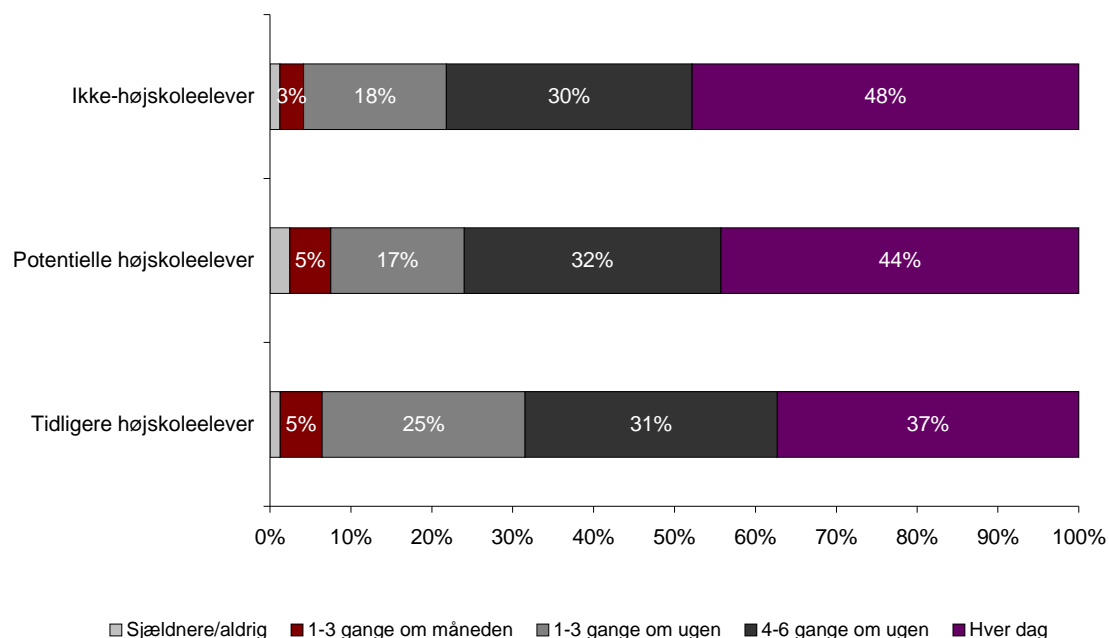
Af figur 6.2.1 ses de tre tilbageværende gruppers tilkendegivelser af, hvor ofte de læser avis. Umiddelbart ses der kun mindre forskelle hvad angår avislæsning. Dog er der blandt de potentielle højskoleelever færre som læser avis hver dag, men dette kan meget vel være aldersbetinget. Blandt de tidligere højskoleelever og ikke-højskoleelever er der omkring en fjerdedel, der læser avis hver dag.

Figur 6.2.1: Hvor ofte læser du avis?

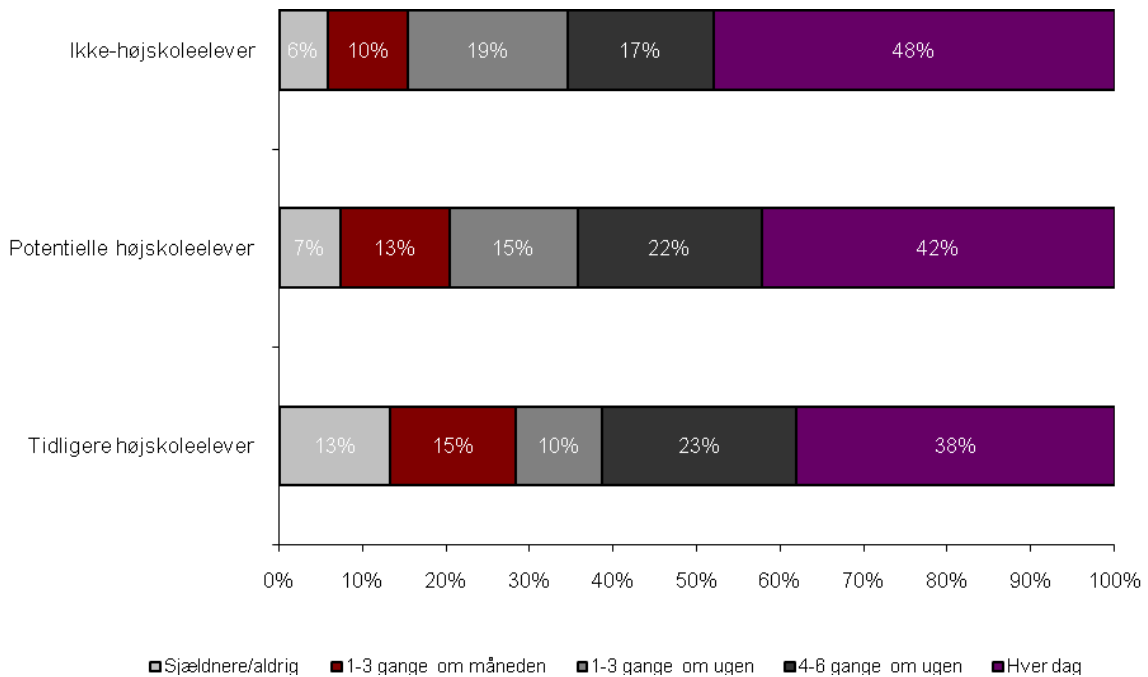
Når vi vender blikket mod gruppernes medievaner i form af tv, skiller de tidligere højskoleelever sig ud ved at være tydeligt mindre frekvente tv-nyhedsseere end de to øvrige grupper.

Figur 6.2.2: Hvor ofte ser du nyhederne i fjernsynet?

Endelig vises gruppernes medievaner i form af brug af internet i figur 6.2.3. Samme tendens som ved tv-nyheder ovenfor gør sig gældende. De tidligere højskoleelever benytter i mindre grad internettet til at læse nyheder end de øvrige grupper. Igen kan aldersfordelingen formodes at spille en væsentlig rolle, da de tidligere højskoleelever i gennemsnit er ældre end de to øvrige grupper.

Figur 6.2.3: Hvor ofte læser du nyheder på internettet?

6.3 Social kapital blandt højskoleelever

Dette afsnit går i dybden med højskoleelevernes sociale profil. Afsnittet fokuserer på højskoleelevernes tillid og foreningsdeltagelse. Til beskrivelse af højskoleeleverne tages der udgangspunkt i teori om 'social kapital', som siden slutningen af 1990'erne har været et hyppigt anvendt begreb blandt politologer, sociologer og økonomer.

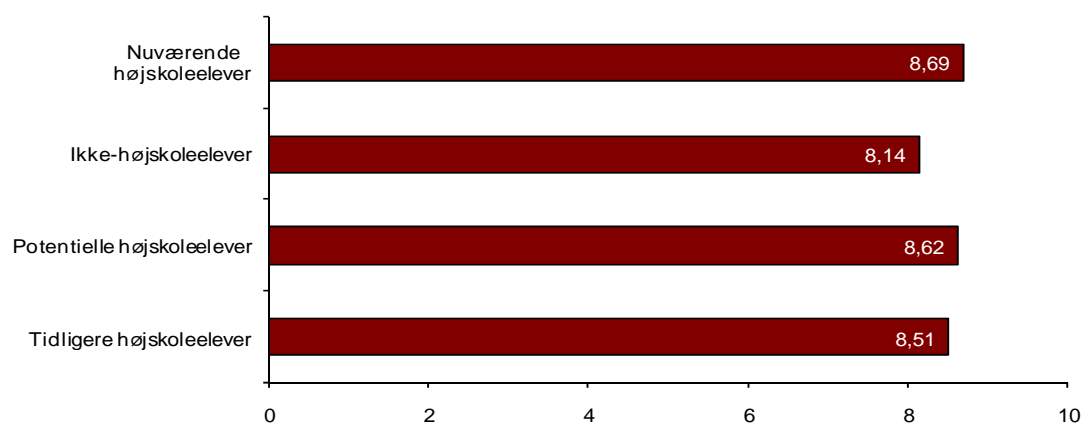
Social kapital er i litteraturen ofte målt ud fra tre proxies (indikatorer), som hver især måler forskellige sider af social kapital-begrebet: 1) foreningsdeltagelse 2) tillid og 3) netværk. I denne analyse undersøges social kapital ved hjælp af foreningsdeltagelse og tillid.

Foreningsdeltagelse måles som forekomsten (densiteten) af foreningsmedlemskaber i form af frivilligt arbejde eller gennem almindelige foreninger. Begrebet tillid kan måles på flere måder, men måles her gennem varianterne generel og institutionel tillid (se bilagsrapporten for yderligere beskrivelse).

6.3.1 Generel tillid

I figur 6.3.1 opgøres de fire gruppers gennemsnitlige tillid til andre mennesker. Det ses, at der på tværs af de undersøgte grupper kun findes beskedne variation. Således scorer alle grupper 8-9 point på en skala fra 0 til 10, hvor 0 er direkte mistillid, og 10 er stor tillid. På trods af den forholdsvis lille variation, falder det i øjnene, at ikke-højskoleeleverne har en lavere generel tillid end de øvrige grupper.

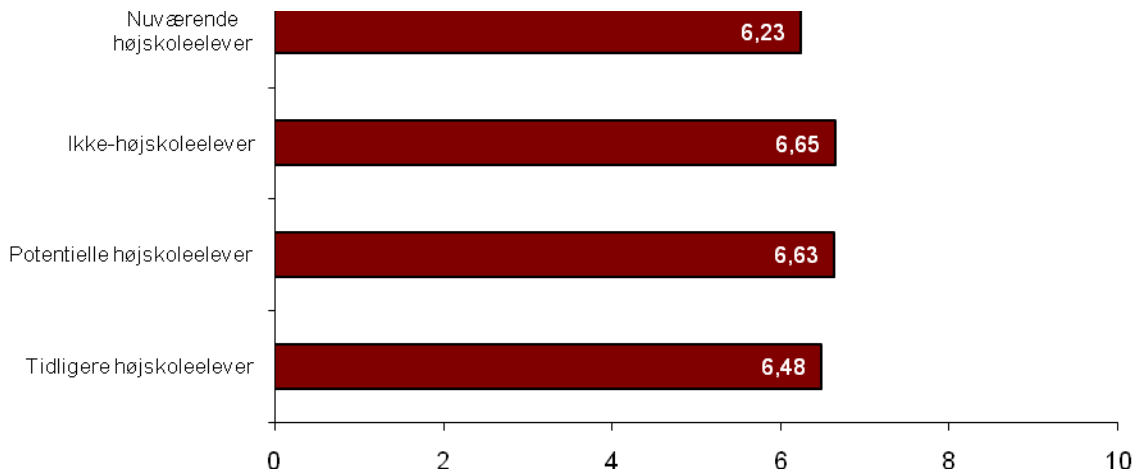
Figur 6.3.1: Generel tillid

6.3.2 Institutionel tillid

En variant af tillid er institutionel tillid, som måler gruppernes tillid til de danske domstole, politiet, embedsmænd og regeringen. Af figur 6.3.2 ses de fire gruppers gennemsnitlige tillid til systemet. Alle grupper scorer alle over 6 point, og der er kun mindre forskelle mellem grupperne på dette område. Det er dog værd at bemærke, at gruppernes institutionelle tillid generelt ligger væsentlig lavere end niveauet for respondenternes generelle tillid⁸, jf. den foregående figur.

Figur 6.3.2: Institutionel tillid

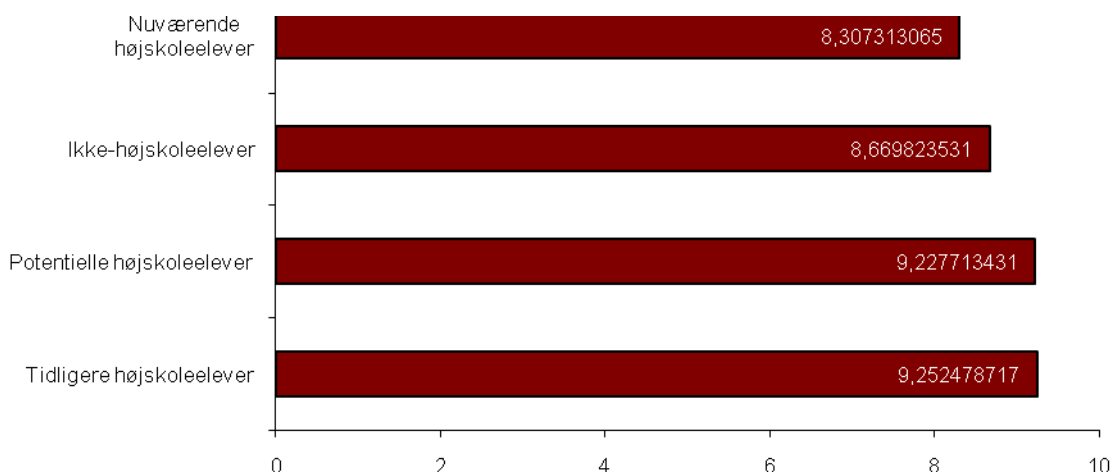
⁸ Graden af institutionel tillid og generel tillid blandt denne stikprøve er forskellig fra social kapitalundersøgelser foretaget i Danmark. Disse undersøgelser viser det, at danskerne har en højere institutionel tillid end generel tillid. Resultaterne i denne analyse er modsat – respondenterne har en højere grad af generel tillid set i forhold til deres institutionel tillid. Forklaringen er sandsynligvis, at denne analyse kun beskæftiger sig med et udsnit af den danske befolkning, nemlig den yngre del (15-35 år), mens de tidligere social kapitalundersøgelser baserer sig på den samlede danske befolkning. Forskellen kan således tilskrives den undersøgte gruppes alder, som i mindre grad – i kraft af deres unge alder – er autoritetstro.

6.3.3 Foreningsaktivitet

Af figur 6.3.3 ses respondenternes tilkendegivelse af, om de er aktive i deres fritid i form af foreningsdeltagelse eller frivilligt arbejde⁹. Foreningsdeltagelse dækker over alt fra sportsforeninger til politiske partier, mens frivilligt arbejde eksempelvis kan være i forbindelse med nødhjælpsorganisationer eller lignende. Af figuren ses, at stort set alle grupper består af personer, som enten har været eller er medlem af en forening eller har lavet frivilligt arbejde eller lign. Således ligger den gennemsnitlige score for alle grupper omkring 8-9 point på 0-10 pointskalaen.

Mellem grupperne kan der dog også identificeres en forskel i deres gennemsnitlige foreningsdeltagelse. Således har tidligere højskoleelever og potentielle højskoleelever en pointscore på henholdsvis 9,25 og 9,23 point. De nuværende højskoleelever har den laveste score på 8,31, mens ikke-højskoleelever et gennemsnit på 8,67 point. Den relativt lave grad af foreningsdeltagelse blandt nuværende højskoleelever er ikke overraskende idet denne gruppe, i kraft af deres højskoleophold, sandsynligvis ikke er foreningsaktive på nuværende tidspunkt. Hvis vi derfor udelukkende ser på de resterende grupper og tendensen blandt disse, fremgår det af ovenstående figur, at foreningsdeltagelse og frivilligt arbejde er meget udbredt blandt grupper, som overvejer et højskoleophold eller er tidligere højskoleelever, mens der er relativt færre, som er foreningsaktive blandt ikke-højskoleelever.

Figur 6.3.3: Foreningsdeltagelse

6.3.4 Opsummering på social kapital

Ovenstående analyser viser, at potentielle, tidligere og nuværende højskoleelever har en højere grad af generel tillid i forhold til gruppen bestående af personer, som ikke overvejer et højskoleophold/ aldrig har været på højskole. Analyserne viser omvendt også, at ikke-højskoleelever har større institutionel tillid end de resterende grupper, om end forskellene er minimale. Endelig viser det sig, at potentielle og tidligere højskoleelever har en markant højere foreningsdeltagelse end ikke-højskoleeleverne. I denne sammenhæng betragtes de nuværende højskoleelever som 'atypiske', idet de i kraft af deres højskoleophold i væsentlig ringere grad har mulighed for at være foreningsaktive. Ud fra analyserne kan det konstateres, at højskoleelever på to ud af tre parametre for social kapital

⁹ I spørgsmålsformuleringen er der mellem grupperne en lille forskel i ordlyden. De nuværende højskoleelever er blevet stillet spørgsmålet 'Har du lavet frivilligt arbejde', mens de resterende grupper er stillet spørgsmålet 'Har du lavet eller laver du på nuværende tidspunkt frivilligt arbejde?'. Vi vurderer, at spørgsmålene kan sammenlignes på trods af, at spørgsmålsformuleringerne ikke er fuldstændig ens.

scorer markant højere end ikke-højskoleelever. Netop disse to parametre er de senere år blevet fremhævet som særlig vigtige for det danske velfærdssamfund. Forskere argumenterer således for, at Danmarks relativt høje niveau af social kapital, er en medvirkende faktor i forhold til landets økonomiske vækst kombineret med en forholdsvis beskedne social/økonomisk ulighed¹⁰. Nogle studier¹¹ argumenterer ligefrem for, at social kapital er 'the missing link', der sammen med human kapital og fysisk kapital kan forklare forskelle i landes økonomiske niveau¹². Det skyldes, at et højt niveau af tillid mellem mennesker i almindelighed reducerer transaktionsomkostninger, hvilket medfører fordele for alle involverede parter. Når transaktionsomkostninger mindskes, bidrager dette positivt til den økonomiske vækst.

Ligeledes viser undersøgelser, at foreningsdeltagelse er en vigtig faktor i forhold til at skabe civilt engagement. Studier af amerikanske og italienske samfund viser, at civilt engagement i form af frivillig foreningsdeltagelse har en positiv effekt på samfundsudviklingen i form af deres væsentlige spill-over effekter på folks generelle tillid til andre mennesker. Ræsonnementet er, at man gennem forskellige foreningsaktiviteter danner fællesskaber og 'ansigt-til-ansigt' relationer og dermed opbygger generel tillid¹³.

¹⁰ Schjødt, Esben Bergmann og Gert Tinggaard Svendsen (2004): "Institutionel økonomi og social kapital teori: Et integreret perspektiv på økonomisk vækst", *Politica*, 36. årgang, nr. 2, pp. 201-216,

Putnam, Robert D. (2000): *Bowling Alone – The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster Paperbacks)

¹¹ Svendsen, Gert Tinggaard og Gunnar Lind Haase Svendsen (2006): *Social Kapital – en introduktion*, 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag, Bjørnskov, Christian (2006): "How does social trust affect economic growth?", Aarhus School of Business, Department of Economics. Working Paper)

¹² Disse resultater er baseret på analyser, hvor social kapital operationaliseres og måles som generel tillid.

¹³ Putnam, Robert D. (1993): *Making Democracy Work. Civic traditions in modern Italy*, Princeton, NJ: Princeton University Press

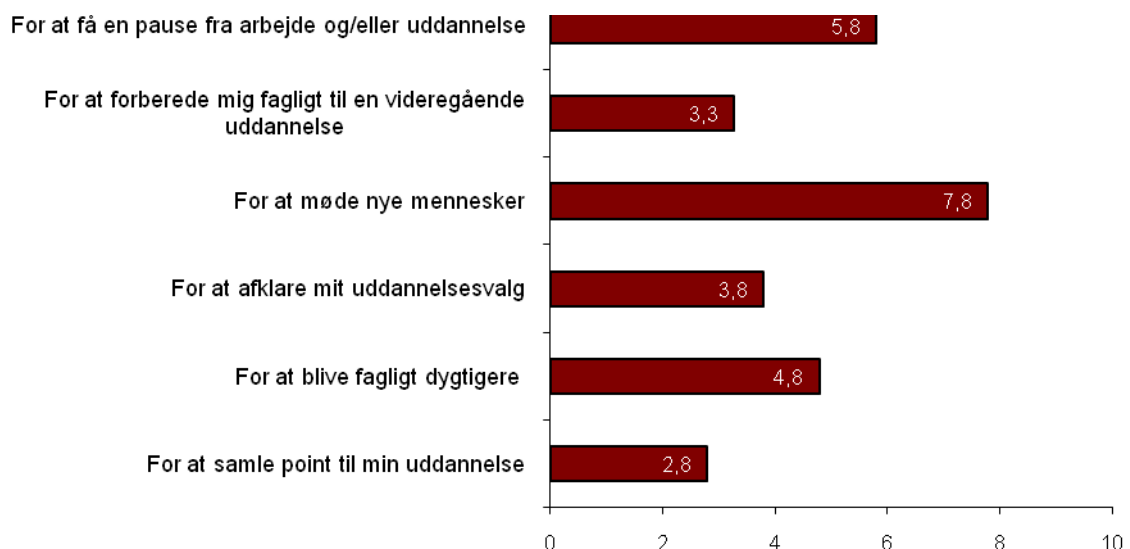
7. Motivationsstruktur – hvorfor (ikke) højskole?

I dette afsnit analyseres motivationsstrukturene blandt de tidligere, potentielle og nuværende højskoleelever samt ikke-højskoleeleverne. Først vises resultaterne af en rent deskriptiv analyse af respondenternes bevæggrunde for til- eller fravalg af højskoleophold. Dernæst gennemføres en faktoranalyse med henblik på at gruppere og dermed skabe overblik over de forskellige årsager til at (fra)vælge højskoleophold.

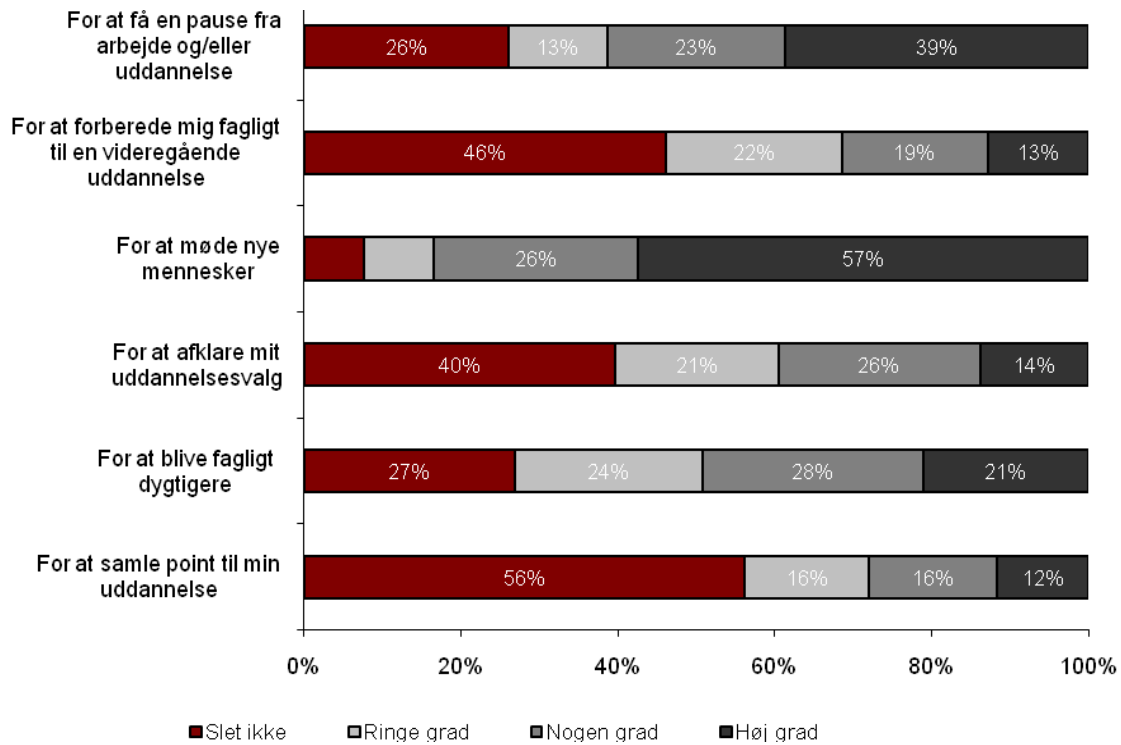
7.1 Årsager til at vælge et højskoleophold

Af figur 7.1.1 fremgår resultaterne i form af gennemsnitsscore for de tidligere højskoleelevers bevæggrunde for at vælge et højskoleophold. En meget stor del af de tidligere højskoleelever tilkendegiver, at 'For at møde nye mennesker' i høj grad har været årsag til et vælge højskoleophold (7,8 point). Blandt de årsager, som de tidligere højskoleelever vurderer har haft mindre betydning er 'For at samle point til min uddannelse' og 'For at forberede mig fagligt til en videregående uddannelse'. Disse to årsager har en gennemsnitlig score på henholdsvis beskedne 2,8 point og 3,3 point blandt de tidligere højskoleelever. Figur 7.1.2 viser de faktiske svarfordelinger på samme spørgsmål om de tidligere højskoleelevers bevæggrunde for at vælge et højskoleophold.

Figur 7.1.1: Tidligere højskoleelever, årsager til tilvalg af højskoleophold, skala fra 0-10

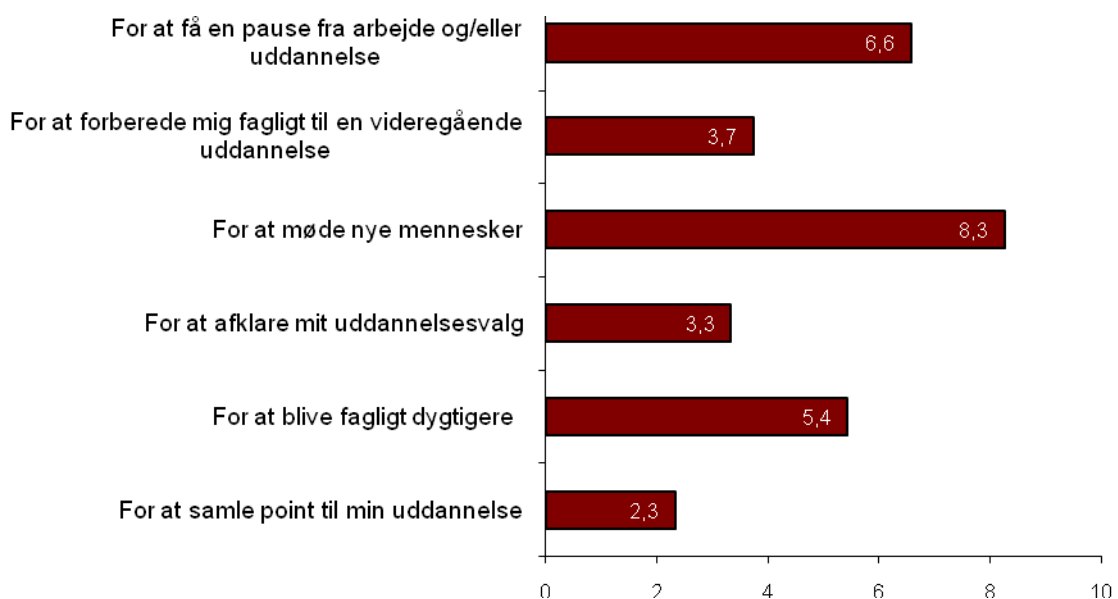

Figur 7.1.2: Tidligere højskoleelever, årsager til tilvalg af højskoleophold

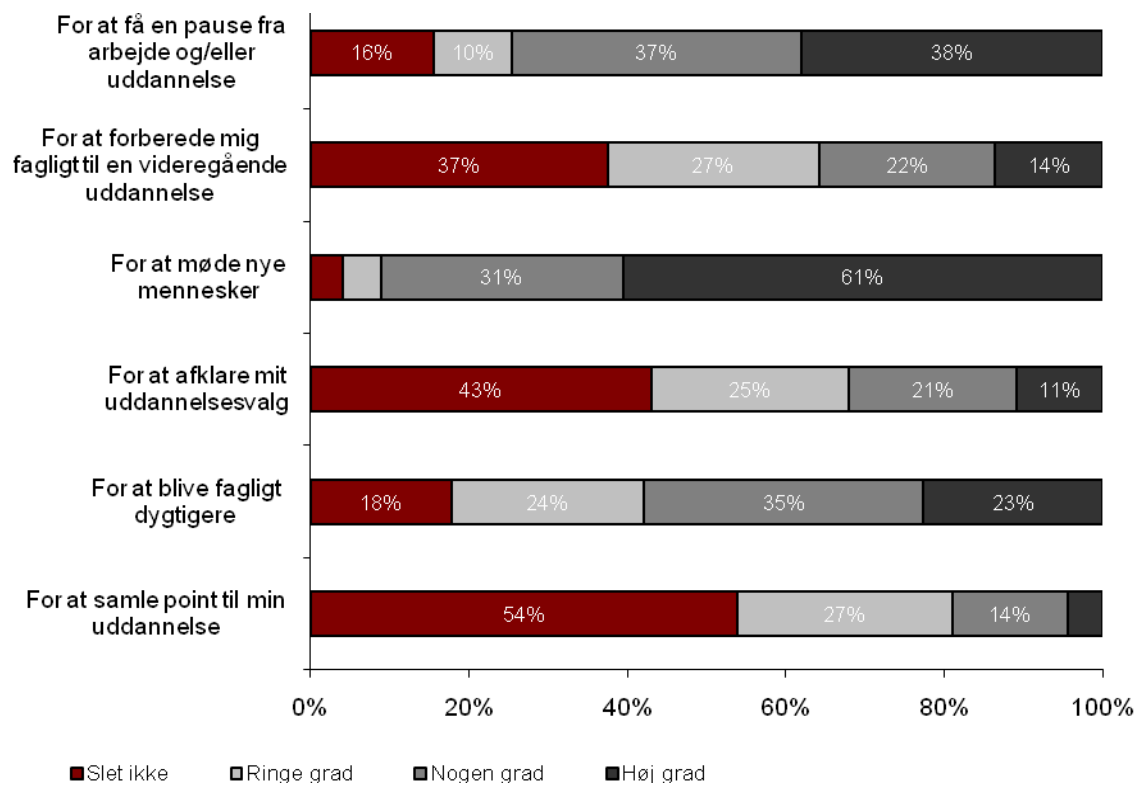

Gennemsnitsscore og faktiske svarfordelinger for de potentielle højskoleelever fremgår af hhv. figur 7.1.3 og 7.1.4. Tendensen i både gennemsnitsscore og svarfordelinger ligger ganske tæt op af tilsvarende for de tidligere højskoleelever.

Figur 7.1.3: Potentielle højskoleelever, årsager til tilvalg af højskoleophold, skala 0-10

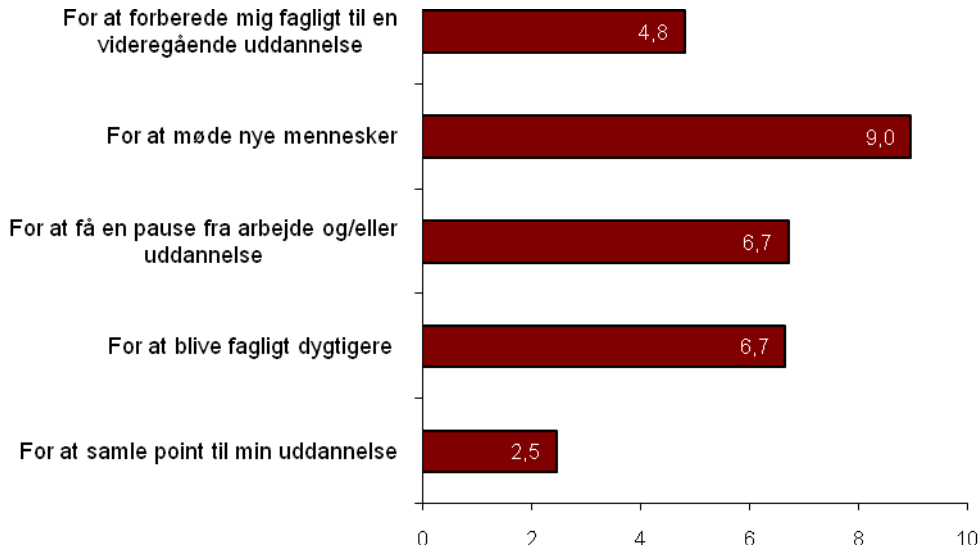

Figur 7.1.4: Potentielle højskoleelever, årsager til tilvalg af højskoleophold

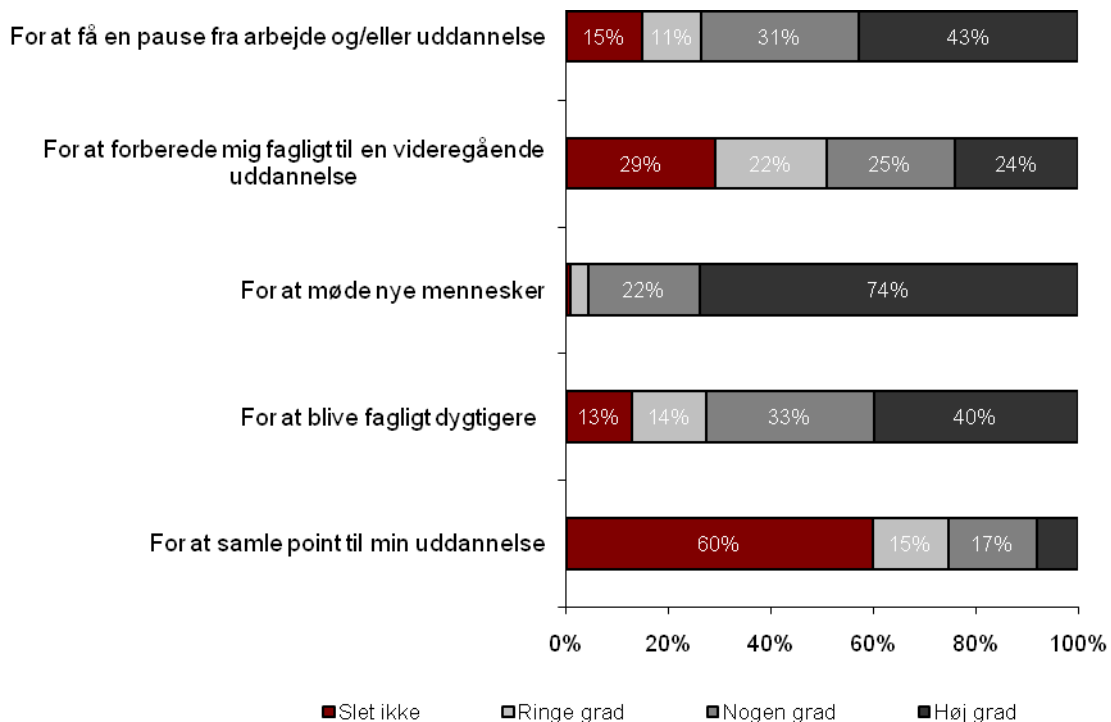

Endelig viser figur 7.1.5 og 7.1.6 de nuværende højskoleelevers bevæggrunde for at vælge at tage på højskole¹⁴. Det bemærkes at denne gruppe er lidt mere tilbøjelige til at angive årsagerne 'for at blive fagligt dygtigere' og 'for at forberede mig fagligt til en videregående uddannelse' end både de potentielle og tidligere højskoleelever.

Figur 7.1.5: Nuværende højskoleelever, skala 0-10

Figur 7.1.6: Nuværende højskoleelever

¹⁴ Svarkategorien 'for at afklare mit uddannelsesvalg' er ikke taget med i spørgeskemaet til de nuværende højskoleelever.

7.2 Motivationsstruktur blandt ikke-højskoleelever

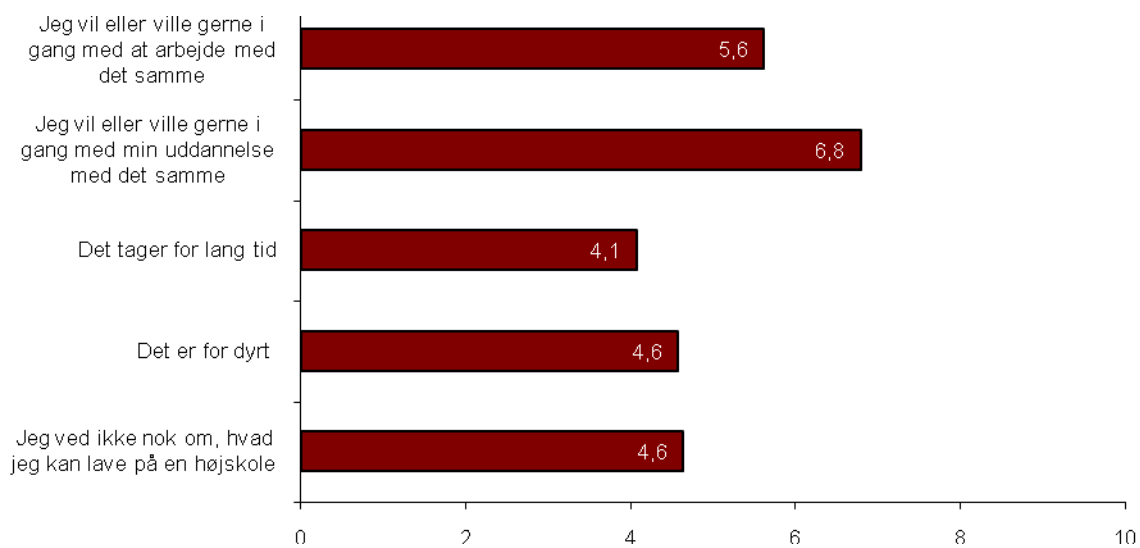
I dette afsnit ses nærmere på, hvilken motivationsstruktur der gør sig gældende for de respondenter, som dels ikke overvejer at tage på højskole, dels aldrig har været på højskole.

7.2.1 Årsager til fravalg af højskoleophold

Indledningsvist fremgår respondenternes gennemsnitlige score på årsagerne til fravalg af et højskoleophold af figur 7.2.1. Respondenterne har tilkendegivet i hvilken grad, de enkelte årsager har haft betydning for deres fravalg af højskolerne, hvor en score på 0 er udtryk for, at ingen respondenter finder denne årsag aktuell ift. deres beslutning om at fravælge et højskoleophold. Omvendt indikerer en score tæt på 10, at størstedelen af respondenterne finder denne årsag meget relevant.

Figuren viser, at den vigtigste årsag til fravalg er, at respondenterne *vil eller ville gerne i gang med deres uddannelse med det samme*. Således har denne begrundelse en score på næsten 7 point på 0-10 pointskalaen. Ligeledes svarer relativt mange, at de *vil eller ville gerne i gang med at arbejde med det samme* (5,6 point). De årsager, som respondenterne vurderer, har mindre betydning er omfanget af højskoleopholdet i form af tid og økonomiske omkostninger. Disse årsager scorer under 5 point.

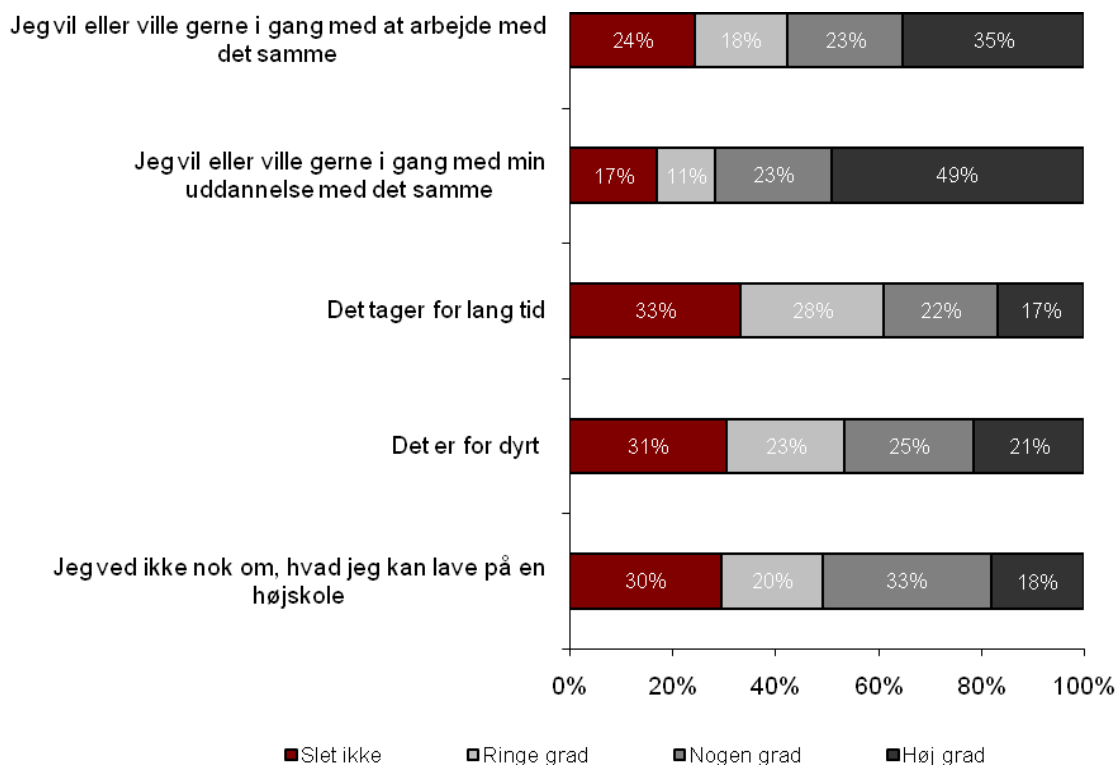
Figur 7.2.1: Årsager til fravalg af højskoleophold

Et mere nuanceret billede fremgår af figur 7.2.2. Her ses respondenternes tilkendegivelse af de enkelte årsagers betydning fordelt på fire kategorier fra 'slet ikke' til i 'høj grad'. Figuren giver et indtryk af, at der mellem respondenterne er stor variation ift. hvilke faktorer, der har haft stor betydning for fravalget af et højskoleophold. Der er altså både respondenter, som finder de enkelte årsager meget uaktuelle, og respondenter som tilkendegiver, at årsagen har haft stor betydning for fravalget.

Figuren viser, at næsten halvdelen tilkendegiver, at årsagen 'Jeg vil eller ville gerne i gang med min uddannelse med det samme' i høj grad har betydning for deres fravalg af et højskoleophold. Relativt mange mener omvendt ikke, at årsagen 'Det tager for lang tid' har været en vigtig grund ift. at fravælge højskolerne. Således tilkendegiver henholdsvis 33 pct. og 28 pct. at det slet ikke eller i ringe grad har været årsag til, at man har fravalgt et højskoleophold.

Figur 7.2.2: Årsager til fravalg af højskoleophold

7.3 Gruppering af årsagstyper ved faktoranalyse

Af tabel 7.3.1 ses resultaterne af en faktoranalyse for de nuværende og tidligere højskoleelevers vurdering af, hvilke årsager der har haft betydning for, hvorfor man har gået på højskole. Tabellen viser, at der kan dannes tre underliggende årsagsfaktorer ud fra de oprindelige spørgsmål, og desuden hvilke årsager der hører til de forskellige faktorer.

Tabel 7.3.1: Motivationsstruktur blandt nuværende og tidligere højskoleelever

Årsager	Faktorer
Min vejleder på Studievalg Min UU-vejleder Min studievejleder på ungdomsuddannelsen Min vejleder på jobcenter Min lærer/skolevejleder Familie/venner/bekendte	Tilskyndelse fra andre mennesker
For at samle point til min uddannelse For at blive fagligt dygtigere For at forberede mig fagligt til en videregående uddannelse	Faglig udvikling
For at møde nye mennesker For at få en pause fra arbejde og/eller uddannelse I hvilken grad mener du, at et højskoleophold giver dig muligheder, du ikke ville få andre steder?	'Socialt pusterum'

Blandt de potentielle højskoleelever kan der genereres to årsagsfaktorer: 'faglig udvikling' og 'socialt pusterum' (jf. tabel 7.3.2).

Tabel 7.3.2: Motivationsstruktur blandt potentielle højskoleelever

Årsager	Genererede faktorer
For at samle point til min uddannelse For at blive fagligt dygtigere For at afklare mit uddannelsesvalg For at forberede mig fagligt til en videregående uddannelse	Faglig udvikling
For at møde nye mennesker For at få en pause fra arbejde og/eller uddannelse	'Socialt pusterum'

Endelig vises motivationsstrukturene blandt ikke-højskoleelever. Her ses det af tabel 7.3.3, at der kan dannes to årsagsfaktorer på baggrund af de fem spørgsmål.

Tabel 7.3.3: Motivationsstruktur blandt respondenter der aldrig har været på højskole og som ikke overvejer det

Årsager	Genererede faktorer
Jeg ved ikke nok om, hvad jeg kan lave på en højskole Det er for dyrt Det tager for lang tid	Praktiske forhold
Jeg vil eller ville gerne i gang med min uddannelse med det samme Jeg vil eller ville gerne i gang med at arbejde med det samme	'I gang med det samme'